

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de

Coloniae Agrippinae, 1684

Pars Tertia. Complectens modos, quibus exemptiones finiuntur &
amittuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

PARS TERTIA.

QUESTIO I.

Exemptiones an possint revocari.

SUMMARIUM.

1. Exemptiones revocari possunt.
2. Papa non potest sibi ligare manus.
3. Adversus potestatem revocandi non currit prescriptio.
4. Exemptio concessa ex contractu est irrevocabilis.
5. 8. Quando dicitur transisse in vim contractus.
6. Princeps revocans Exemptiones datas in vim contractus, censetur circumventus.
9. Limitatur nisi superveniat causa.
10. Officiales Cancellaria, habent sua officia titulo oneroso, quibus Papa nunquam censetur derogare.
11. Papa ex justa causa potest recedere à suo pacto.

PRIVILEGIA, Exemptiones, libertates, immunitates revocari posse regulare est. Et apud omnes pro indubitato. gloss. cap. decet. de reg. jur. in 6. ubi Franc. nu. 4. l. qui fundat. C. de omni agri desert. lib. 10. cap. ne aliqui de privileg. ca. ult. in fin. de sentent. excom. in 6. cap. Clerici §. non obstantibus, ubi gloss. de immunit. Eccles. in 6. Gall. lib. 2. obs. 60. n. 17. Duabus potissimum ex causis. Prior 2. Quia Papa seu Princeps sibi manus ligare non potest, cap. fin. ubi gloss. de Restr. in 6. ca. Innotuit de elect. gloss. c. fin. de sent. excom. in 6. Fel. in repert. verb. Privilegium an revocatur fol. 100. col. 2. Altera Priori similis, Quia pro ejus arbitrio est quotiescunque ei lubet voluntatem revocandi. l. si quis in pr. ff. de leg. 2. Barib. Et Jason l. Imperium ff. de jurisd. om. jud. Nicolaus de Ubald. tract. de success. ab intestat. par. 1. in ult. mod. legitim. col. 2. Adeo quidem, quod adversus potestatem ea revocandi, nulla unquam prescriptio currere possit. Bald. cap. sicut col. 3. de jurejur. Jason. Et Barib. d. Imperium. Restaur. tract. de Imperatore quest. 55. n. 2.

Quae conclusio limitanda primò est, si Exemptio non stare in vim privilegii, sed in vim contractus, tum enim esset irrevocabilis. late Felin. ca. 1. de probat. Barib. 4. l. omnes populi num. 29. ff. de justit. Et jure. Innocent. cap. in nostro de jurejur. Rom. conf. 256. Abb. conf. 51. lib. 2. Alex. in add. ad Barib. l. Casar. i. ff. de publican. late Felin. in repert.

reperi. verb. princeps obligatur ex contractu fol. 99. col. 2. etiam ex plenitudine potestatis. Dec. conf. 131. & 286. Abb. Rom. ubi supra.

- Censetur autem privilegium transivisse in vim contractus multis modis, & quidem primo si fuerit concessum non subdito, videtur transire in contractum; nec videtur revocari posse nisi ex causa. c. novit. ubi DD. de iudic. Roa. Neapol. dec. 361. Notarium col. 3. in novis & dec. 393. Rex col. 3. de privileg. Decius cap. qua in Ecclesiasticum n. 37. de constit. Geminiu. conf. 74. attentis col. fin. Restaur. d. quaest. 55. n. 5. & 6. Gall. d. obs. 6. n. fin. Secundo si fuerit concessum accepto pretio in recompensationem servitii per viam pacti seu conventionis. Decius conf. 276. in causa col. 2. Bald. l. qui se patris col. pen. & antep. C. unde liberi. Landens. de privileg. notab. 34. Rot. Neapol. dec. 128.
- Item si Princeps habuisset aliquam donationem vel aliud commensuratum cum re concessa, si enim tunc revocaret, dolum committeret. Dec. d. conf. 286. col. 3. Idem iuris si privilegium contineret plus gratiae quam contractus, praevalet enim praepotenterque qualitas contractus ut dicatur potius contractus. Dec. d. conf. 286. Fel. late & DD. d. c. novit. singulariter. Aret. c. 1. col. 2. de constit. Castr. l. digna vox col. 2. C. de legib. DD. d. c. novit. singulariter. Aret. c. 1. col. 2. de constit. Castr. l. digna vox col. 2. C. de legib.
- Quae adeo vera sunt, ut si Princeps his casibus veniret contra suum factum, diceretur circumventus & sui oblitus, etiam si rescriberet motu proprio. Bald. d. l. qui se patris Bald. cap. cum olim. de re iud. Restaur. de Imper. quaest. 114. n. 12.
- Ratio est, quia etiam Princeps contrahendo obligatur civiliter & naturaliter, late Fel. cap. 1. col. 3. de probat. & iuse Restaur. ubi supra quaest. 116.
- Idem dicimus, si concessum esset in executionem promissorum seu in recompensationem alicujus rei facti. late Decius d. conf. 286. Restaur. ubi supra & DD. Quae tamen declaranda sunt, nisi iusta aliqua causa superveniret revocandi contractum, tum enim infringi ac revocari posset. Bald. l. fin. ff. de senat. Fel. d. c. 1. n. 6. de probat. Dicam infra l. 4. q. 75. in fin. Princeps enim contractum aut privilegium pretio concessum revocare potest, praesumiturque in dubio ficere cum causa, ut refert & probat Navarr. cap. si quando excep. 20. n. 10. & 12. de rescript. ut & privilegium non subdito concessum, quod etiam ex causa superveniente infringi potest, nempe si ingraticulo aut quapiam ejusmodi alia iusta causa superveniret. Bald. d. l. fin. Imol. Anton. in cap. cum in col. 4. de constit. per. cap. fin. de donat. Fel. d. n. 6.
- Ideo dicimus, quod cum officiales Cancellariae habeant sua officia titulo oneroso & in vim pacti, nunquam P. pa seu signatura censetur eorum privilegii derogare velle. Bald. d. l. qui se patris col. 7. C. unde liberi. Anchor. ca. 1. n. 8. de constit. in 6. Rom. conf. 252. n. 3. Abb. cap. novit. n. 25. de iudic. Jaffred. dec. 225. & 321. Curt. fin. conf. 174. n. 241. & 33. Mandos. de sig. gratta lit. Protonotarii col. 4. vers. deleri in fine. Navarr. d. except. 20. n. 13. Idque nisi subita causa, licet enim Papa ex pacto obligetur, iusta tamen ex causa a suo pacto recedere, eique derogare potest, quemadmodum docti apud Navarrum probatum est de spol. Cleric. §. 18. n. 2. & de jubileo noi. 28. n. 7.

QUESTIO II.

An successor revocare possit Exemptionem à prædecessore concessam?

SVMMARIVM.

- 1. Successor an teneatur servare factum prædecessoris, § n. 4.
- 2. Papa Papam ligare non potest.
- 3. Decet successorem stare decretis & constitutionibus suis prædecessoris.

Quæstionis hujus decisiō pendet ex eis, quæ Doctores studiosissimè commentantur, dum inquirunt, an successor teneatur servare factum prædecessoris. *Bald. l. qui se patri col. pen. C. unde liberi § conf. 276. Rex Roman. lib. 3. Abb. in summa 3. q. 1. principali dubio §. glo. & DD. c. fin. in Prælati Restaur. tract. de impe. q. 114. per tot. Abb. in conf. 41. col. 1. l. 1. Ferrar. in form. oppon. contra instrum. §. alius n. 2. Paucis Papam posse revocare Exemptiones, libertates, privilegia à suis antecessoribus concessa, non est qui dubitet. *Abb. d. conf. 41. DD. infra allegati ad d. qu. 3.**

Ratio est, quia quemadmodum sibi manus ligare non potest, ut præcedenti quæstione dictum est, ita etiam nec Papa Papam ligare potest. *c. fin. cum glo. de rescript. in 6. cap. in motu. de elect. glo. finalis c. fin. de sent. excom. in 6. Navarr. conf. 2. n. 9. qui filii sunt legitimi par. 2. ubi late.* Hæcque indubitata sunt adjecto sensu & auctoritatibus præcedentis quæstionis, quibus addo, quod licet revocare possit, non tamen teste *Ro-* ³ *mand & aliis facile adducitur ut id faciat, decet enim successorem stare decretis sui antecessoris, imo sibi ipsi (inquit idem) injuriam facit, cum sanctiones prædecessoris sui abrogat. late Rom. conf. 326. n. 4 per pulchrum textum c. si ea, 25. quæst. 2. ca. quod vero 25. q. 2. ca. in institutionis eod. ca. justitia 25. qu. 1. Boer. de potest. legati à latere n. 55. & seq.* Hæc occasione alia possunt adferri, qualia an officium alicui concessum possit per successorem revocari. ⁴ *Quid si concessio antecessoris fuerit irrationabilis? Quid si facta initio creationis? quid si sit realis, personalis, aut tendens in præjudicium imperi? Item an successor teneatur stare contractui, aut etiam solutioni anticipatæ per prædecessorem, quæ omnia fusè tum à Restauro, tum ab aliis supra citatis disquiruntur, & præter eos alibi etiam à Doctoribus ca. 2. de precario l. quamvis ubi*

DD. ff. de reb. eorum. Abb. in sua disputat. Sempronius Clerici 5. quæst. Redoanus late tract. de rebus Ecclesie non alienandis.

Hb 3

QVÆ.

Q U Æ S T I O III.

Utrum legatus revocare possit Exemptiones.

S U M M A R I U M.

1. Non potest revocare Exemptiones.
2. Quia eximere non potest.
3. Legatus non potest statuere contra jus.

Licet præcedenti libro maximam diximus legatorum à latere potestatem auctore Boerio tractatu speciali de eis edito, non tamen hoc loco eam ei concessimus, ut exemptiones à pontifice concessas revocare aut quopiam modo immutare possit. glo. cap. pro illorum de præbend. Abb. cap. venerabilem num. 3. Et ea. cum in veteri num. 1. in fine de elect. Et cap. nisi specialis de offic. leg. Baribolom. Fumus in aurea armilla verb. privilegium n. 13. Abb. d. cap. pro illorum n. 15.

Sit hæc unica ratio, quod is eximere non possit ut late supra probavimus l. 1. g. 3. ergo nec exemptiones concessas revocare. arg. l. nemo qui ff. de reg. iur. l. solent ff. de offic. proconsul. Et leg. l. qui condemnare ff. de re iud. v. quæst. seq. n. 2. Præterea legatus nihil statuere potest contra jus commune. cap. super his de major. Eobed. Villarego tract. de leg. part. 1. quæst. 10. n. 13. v. quæst. seq. n. 2. revocare autem Exemptiones à superiore concessas, juri adversatur, ex quo inferior superioris legem tollere non potest. d. cap. super Villad. d. n. 13.

Q U Æ S T I O IV.

An Episcopus possit revocare Exemptiones?

S U M M A R I U M.

1. Episcopus revocare non potest Exemptiones, nec etiam legatus.
2. Episcopi & legati subsunt constitutionibus.

Diximus ptiore libro, Episcopum certis in casibus posse subditos à sua jurisdictione eximere. lib. 1. quæst. 3. vers. verum quia. Hoc loco emergit, utrum iis in casibus Exemptiones à se concessas revocare possit, articulum hunc remissive tamen, inquit Franc. cap. decet num. 4. vers. quid autem sit de reg. iur. in 6. Et post eum Restaur. tract. de imper. quæst. 114. n. 14. qui censuit revocare non posse per gloss. in cap. cum ex eo in verb. septennio ubi Jo. Andr. de elect. in 6. addit ad Rom. post Oldra. conf. 201. quod indubie procedit, cum Exemptio plenè suum sortita fuit effectum, seu

cum

eum res integra esse desit, tum enim Regulariter poenitentiae locus esse non solet, 2
 ca. quod semel de reg. iur. in 6. Restaur. d. n. 14. Eandem etiam conclusionem nominatim
 confirmat Felinus, tradens nedum Episcopum revocare non posse exemptionem a
 se concessam, sed ne quidem legatum. Fel. cap. novus n. 11. de iudic. Abb. ca. at si Clerici §.
 de adulteris col. 4. eod. tit. est enim de plenitudine potestatis solius Principis revocatio
 privilegii a se concessi, uti post multos notavit Baldus l. 2. col. 8. C. de servit. Et aqua
 addo Imolan & Anton. cap. que in Ecclesiarum de constit. Fel. d. cap. novus. nu. 11. Et seq.
 Episcopus aut legatus iure Principum non gaudere, sed inferiores esse, const. tunc
 nulloque subjectos iuris est non ignoti. Et ideo ff. de offic. procon. Et leg. cap. 1. c. trans
 lato de constit. adeo ut iuri communi derogare non possint, cum distinctione tamen
 quam adfert Navarrus cons. 3. n. 1. de reliquiis Et venerat sancti. Abb. Et DD. ca. quod su
 per his de major. Et obedient.

QUESTIO V.

An Exemptiones expirent morte concedentis.

SUMMARIUM.

1. 8. Privilegia an expirent morte conce-
- dentis.
2. Quid si adsit clausula quousque revocetur, dum non revocabitur, dum ea non revocaverimus.
3. Quid interim dum fuerit nostra voluntas, usque ad nostrum beneplacitum ad nostrum libitum. Et c.
5. Ad beneplacitum sedis Apostolicae.
6. Ad beneplacitum Papa.
7. Privilegia effectum non sortita, non sunt perpetua.
9. Principe ex causa deposito, an eius privilegia durent.
10. Statuta Et praecepta iudicum interlocutoria expirent eorum morte.

Regulare est, quod privilegia omnia & Exemptiones durent etiam in tempus
 successoris ipsius concedentis. Innoc. cap. quod translatum de offic. deleg. Land.
 tract. de rescript. qu. 59. Jo. de Sotomayor. de beneficio part. 3. q. 14. n. 23. per ca. decret. Et ca.
 indultum de reg. iur. in 6. Franc. ca. ult. n. 5. de rescript. in 6. Greg. Sarrus Benedictinus in
 Theol. Moral. part. 1. lib. 7. cap. 14. n. 7. vide Navarr. cap. placuit n. 16. quest. an licen-
 tia morte expiret de poeni. dist. 6. ab ilate. Dubium vero est, si exemptio sit firmata hu-
 jusmodi clausulis. Quousque revocetur usque ad nostrum beneplacitum, donec
 voluerimus aliterve ejuscemodi in effectu quid juris? pro cujus solutione traduntur
 haec solutiones.

Prima

- Prima, si Exemptio à summo Pontifice vel principe absolutè concedatur, vel sub hac forma, quousque revocetur, interim dum non revocabitur, dum eam non revocaverimus &c. non expirat morte concedentis, eo quod ut exiret, opus sit expressa revocatione, per *tex. l. si delegatus §. 1. de offic. deleg. in 6. ubi DD. l. cum precario late & doctissime Molin. de iust. & iure tom. 2. disput. 298. Restaur. de imper. q. 115. n. 13. in fin.* per mortem enim voluntas non dicitur revocari, nec actus ut communiter testatur. Decius *l. ejus est velle in fin. ff. de reg. iur.*
- Secunda, si vero concessa fuerit sub hac forma, interim dum hæc fuerit nostra voluntas, usque ad nostrum beneplacitum, id nostrum libitum, dum voluerimus, tam diu durat, donec concedens eam revocaverit, quia istud beneplacitum nulli legi subiacet. *tex. l. fideicommissa §. quamquam ff. de leg. 3. ubi glo. in verb. voluerit. Nat. conf. 108. n. 5. vol. 3. Doct. Navarr. conf. 3. per 101. de privilegiis.*
- Aut donec concedens moriatur, Quia voluntas morte solvitur & extinguitur. *tex. cap. si gratiose ubi Franc. & DD. conf. 404. col. 3. Gofadin. conf. 22. num. 4. l. mandatum C. mand. l. uxorem §. per. ff. de leg. 3. Molina d. disputat. 2. 8. Licet Gall. usi dicat observari, talia privilegia morte concedentis non esse revocata. Gaill. lib. 2. obs. 60. n. 16. per *tex. l. iuris peritus ff. de excus. tur. l. sufficit ff. de cond. indeb. glo. cap. fin. de rescript. in 6. in verb. perpetuas. Dec. conf. 108. maxime quando Exemptio solemniter est & expedita à Camera Apostolica seu Regia, quæ nunquam mori dicitur. late Restaur. de imper. q. 114. n. 6. & seq.**
- Tertia, si dicatur ad beneplacitum sedis Apostolicæ aut interim dum Apostolica Sedes voluerit, tum non expirat morte, sed opus est expressa revocatione. *tex. d. ca. si gratiose. Quia Sedes nunquam moritur. Molina d. disputat. 298. Castrens. l. locatio. n. 2. ff. locat. Card. Clem. 1. n. 1. & 4. de probat. late Mandos. in gl. faculi. regen. §. volentes in vers. à nobis ad beneplacitum nostrum fol. 43.*
- Quarta, si verò dicatur ad beneplacitum Papæ seu Summi Pontificis, major est difficultas, nam Covarruvias, ut refert Molina, censet expirare morte Pontificis, At vero idem Molina sustinet è contra, ex quo ejusmodi gratia censetur sub nomine conceptæ dignitatis. *Molina d. disputat. 298. Navarr. conf. 31. numer. 2. de prob. Cujusmodi concessio transit in successorem. Fel. Abb. & DD. cap. quoniam, Abbas de offic. deleg. Abb. cap. 1. de probat. Restaur. tract. de Imperat. q. 114. numer. 1. in fin. Porro quod ini- tio dixi, privilegia esse perpetua, nec expirat morte concedentis, id ita verum est, si in vita fuerunt sortita effectum, alioquin enim privilegium seu gratia prædeces- soris in futuris nondum consummatis nihil operaretur. Cynus in *l. fin. C. in quibus casibus Restaur. de Imperat. quest. 115. numer. 1. decis. Neapol. 101. & dec. 392. nu- mer. 16. Bald. cap. 1. qui successor teneant. Restaur. de Imperat. quest. 114. numer. 3. & seq.**
- Plura possent adferri, quæ ad hoc spectant institutum, velut quid de execu-
tore

ore gratia, Salvo conductu, Vicario Imperatoris, aut Papae, licentia non rescidendi in beneficio, aut aliquid faciendi extrahendi ex aliquo loco, item de privilegio legitimi mandati, Doctorandi, indulgentias concedendi, Licentia alteri conficiendi an censentur morte concedentis expirare. Quae omnia peti poterunt ex locis DD. spectant enim plerumque ad elucidationem l. mandatum C. mandati, Restaur. d. quaest. 115. Et DD. supra allegati Franc. d. cap. ult. num. 5. Navarr. in ca. placuit ut deinceps dist. 6. de poeni. n. 16. Et seqq.

Quid autem juris an Principe cassato seu ex aliqua causa privato ejus privilegia & concessae immunitates durent, petatur ex Restauro & DD. d. tract. qu. 93. per tot. Postremo notandum, quod statuta & praecipua quae iudices interlocutorie pronunciant, regulariter expirant eis mortuis, secus vero quae definitive statuunt atque definitur, quia ea sunt perpetua, Fel. post Panor. Et alios cap. ex literis n. 21. de constit. Navarr. in suo tract. de datis & promissis pro iustitia notab. n. 2. vers. ex quo inferitur.

QUAESTIO VI.

Revocatio Exemptionum officiatne ignorantes.

SUMMARIUM.

1. Distinguendum inter revocationem hominis & legis. 2. Gestae per legatum revocatum an subsistant.

Diximus supra, Exemptos suo gaudere privilegio antequam illud eis innotuerit lib. 2. quaest. 15. Quid autem juris, si revocatio statim eis non innotescat, an nocet? Philippus Franc. & Jo. And. id examinant, distinguuntque inter revocationem quae fit per hominem, aut per legem, ut prior non noceat ante notificationem, sicut de revocatione procuratoris dicitur quae non nocet, antequam revocationis noticia ad Procuratorem pervenerit. Card. in proem. Clem. §. universitati n. 5. Et latius in cap. ex parte Decani extra de rescript. ubi late DD. Posterior vero, quae fit per viam legis etiam non noceat, nisi post duos menses, secundum alibi notata per DD. in c. 2. de constit. Franc. Et Jo. And. cap. fin. n. 5. de rescript. in 6. latissime Franc. cap. 1. §. ex parte num. 4. Et seqq. de concess. prabend. in 6. late Menoch. de arbit. Jud. casu 185. n. 40. Abb. cap. 2. num. 7. cum Apost. de constit.

Quaestio perutilis est ad multorum casuum decisionem, Exemplum, si excommunicatio vel sententia feratur per Ordinarium, cujus iurisdicatio est restituta contra Exemptos id ignorantes, utrum ejusmodi sententia ligabuntur? qua de re similibusque quaestionibus Jo. And. & Franc. d. §. ex parte. Eadem inducuntur ad quaestionem

tionem, cum gesta per legatum revocatum subsistant? qua de re videtur poterit Abbas cap. excommunicatis num. 3. cum Apost. verb. revocatus de offic. leg. Fel. cap. ceterum n. 11. de rescript. Doct. Gondulani de Villadiego tract. de Legato part. 1. quæst. 16. num. 1. & seqq.

QUESTIO VII.

Cessante causa Exemptionis an cesset Exemptio.

SUMMARIUM.

1. Mens privilegiantis semper consideranda.
2. Duplex est causa.
3. In dubio præsumitur causa impulsiva.
4. Requiritur sententia declaratoria cessationis privilegii.

Præmitto, mentem & intentionem privilegiantis imprimis & antè omnia semper esse considerandam. late Rom. cons. 29. num. 1. per ea, quanto c. porro c. receptimus de privileg. Idque etiam si verba privilegii offendi deberent, & scire oportet §. sufficit de excus. tutor. l. credendum ff. qui per. tut. Rom. cons. 180. n. 10. alioquin certe à verbis privilegii nunquam venit recedendum. cap. sanè d. cap. porro de privi. l. aliter de leg. 3. Franc. cap. §. ex parte n. 2. de concess. præb. in 6.

Præmitto secundò, duplicem esse causam impulsivam & finalem, illa est quæ concedentem impulit, hæc autem sine qua Princeps non erat privilegium concessurus. Præmissis tract. de collatio. par. 2. q. 1. n. 2. late Nevisan. in Silva nuptiali lib. 1. n. 199. & seq. Gigas de Pensionib. quæst. 22. num. 1. & seqq. D. D. cap. cum cessante de appellat. Spi. de instr. edic. §. nunc autem nu. 7. versum quod fuit ob causam concessum. Itaque concludo, cessante causa finali exemptionis, cessare exemptionem, sive Tiraguel. tract. de cessante causa par. 1. n. 210. late Dyn. cap. decet. de reg. iur. in 6. cum Apost. l. iura §. usurari de leg. 2. Rom. cons. 180. n. 7. Ripa de peste us. de privileg. ultim. volunt. n. 30. Bald. l. generaliter col. 3. vers. Secundo oppono C. de Episcop. & Cleric. Barb. d. §. usurari. Spec. ubi supra. Præmissis in locis legalibus loco à cessante ratione per tot. Secus si sublata sit tantum causa impulsiva l. 2. §. ult. cum l. seq. ff. de donat. Dyn. d. cap. decet. in fine. Porro, si causa finalis sit quidem sublata, remaneant vero quædam illius reliquæ, perinde est ac si adhuc integri è subsisteret, quemadmodum actio turpis non instituitur in eam quæ uxor esse desit, idque in honorem præcedentis matrimonii l. 2. §. 3. ff. de mor. latius Dynus exemplificat. d. ca. de. et.

Utra in dubio causarum præsumatur, dicendum quod impulsiva: proinde qui causam finalem allegat, eam specificè probare debet. Dyn. d. cap. decet. in fine ubi longa Apost.

Apost. in verb. impulsiva. Vincent. Carocius sing. 561. Cognoscitur autem causa finalis privilegii ex illius proemio sive præfatione, quæ proinde est diligenter perscrutanda. l. 1. ff. de orig. jur. ubi DD. l. fin. ff. de hered. inst. Barth. l. cum his ff. de transact. Anton. de Prati tract. de iurisd. Episcopi cap. 4. n. 1.

Illud autem hoc in tractatu non est omitendum, cum cessante causa privilegii, cessat privilegium, quod requiritur sententia rescissoria seu declaratoria. Bald. cap. de ceti in add. Jo. Andr. Et ibi expresse Franc. de Reg. juris in 6. Et in cap. cum secundum de hereticis in 6. Tirac. tract. cessante causa par. 1. n. 220. Et in rep. l. si unquam in verb. reverteretur n. 398. C. de Revoc. donat. qua dere etiam infra eodem libro q. 31.

QVÆSTIO VIII.

Sublata Exemptione aliquorum, an etiam censeatur sublata aliorum, qui in ea participabant.

Questionis hujus decisio pendet ex eis, quæ superius in eadem materia attulimus lib. 1. quest. 17. num. 18. ad quæ lectorem ne superfluitate nimia sumus oneri, remittimus.

QVÆSTIO IX.

An & quando censeatur revocata per hanc vulgarem clausulam, Non obstan. Privilegiis, Exemptionibus, &c.

SUMMARIUM.

1. Generalis derogatio Exemptionum non comprehendit scriptas in corpore iuris. 2. Princeps non presumitur uno verbo tollere iura tot vigiliis promulgata. 3. Cautela est, ut privilegia inserantur libris statutorum. 4. Exemptio quam Princeps probabiliter ignorat, non tollitur contraria dispositione.	5. Exemptiones tolluntur speciali derogatione. 6. 8. Quid si contineant clausulam derogatoriam derogatoria. 7. Vis clausule quorum tenores habentur pro expressis. 9. Ad derogationem sufficit si constet de mente Principis. 10. Privilegium pluries confirmatum difficilius tollitur.

DE vi & energia hujus clausule varii varia scripserunt, ut passim ex Doctortum scriptis fit manifestum. Felm. cap. accedentes num. 4. de prescript. Guido tract.

tract. de rescript. n. 22. Et seq. fo. de Selua tract. de beneficio part. 3. quæst. 14. Jason l. 1. n. 16. de consti. Miles in repere. verb. privilegium non insertum Et verb. clausula generalis fol. 71. Et 72. latissime Felu. in ca. nonnulli de rescript. Giga. de pensionib. q. 59. n. 9. Grammatici. decis. 20. Navarr. conf. 7. de privil. conf. 12. n. 5. de Regular. Franc. ca. 1. n. 5. Et seq. de excessib. prelat. in 6. Staphileus de gratis. Et expectativa §. in super derogatur. Abb. ca. cum instantia n. 5. de censib. Eumus verb. Privilegium n. 16. Boer. tract. de potest. legati à latere n. 95. Et seq. Steph. de Fredericis tract. de interpret. iuris par. 2. n. 26. Rebuff. de privileg. Schol. privilegio 179. Barib. in extravag. ad reprimendum vers. non obstantibus. Ex quibus elicio sequentes conclusiones.

- 1 Prima, generalis derogatio exemptionum non comprehendit privilegia seu exemptiones scriptas in corpore juris. Go. l. 2. §. legatis, in verb. non compelluntur ff. de iudic. ubi DD. glo. l. heres in pr. ff. eod. in Antib. qua in Provincia ubi Barib. C. ubi de crimine agi oporteat. Barib. in extravag. ad reprimendum in verb. non obstantibus Quomodo in Les. Majest. Rom. rep. l. si vero §. de viro col. 18. fall. 2; ff. sol. matr. late Rebuff. d. privileg. 176. Landens. tract. de rescript. quæst. 87. Fel. c. nonnulli n. 26. de rescripta. ubi Apost. Felu. tract. de interp. iuris par. 2. num. 26. Et seq. Spec. de instr. edit. §. nunc autem num. 5. vers. si vero.
- 2 Ratio, quia Princeps non videtur voluisse uno verbo tollere iura quæ tot viginti fuerunt promulgata, nisi quando C. de Inoff. test. Vitalis in tract. Clausularum verb. in clausula generali. Fel. cap. 1. n. 12. de rescript. Et in cap. nonnulli col. 10. Et 17. conclus. 11. eod. tit. Boer. rep. l. consentaneum fol. 31. C. quomodo Et quando. Ideo (inquit Rebuffus) d. privileg. 179. n. 2. accepto à Principe privilegio expedit ut illud inferatur libro Statutorum, nam si postea Princeps derogat privilegiis, non censetur cogitavisse de insertis seu comprehensis in statutis. Capolla cautela 27. Paulus d. Antib. qua in Provincia Rebuff. in tract. nominat. q. 5. Accedit, quod Princeps difficilis censetur tollere velle jus commune quam privilegium. arg. l. eius §. milia ff. de test. mult. Pet. de Anchor. in rep. cap. 1. de probat. fol. 162.
- 3 Secunda, Exemptio non inserta in corpore juris, non tollitur, nec ei derogatur per contrariam dispositionem, in qua de dicto exemptionis privilegio non fit mentio, quod Princeps potuit probabiliter ignorare. Anton. Miles in repere. verb. Privilegium non insertum per c. 1. de consti. in 6. ubi lo. Andrea Ans. de Amatis decis. 17. n. 5. Quod ampliat, si dispositio derogatoria habeat vim constitutionis aut extravagantis fo. Andr. cap. 1. super verb. constitutionem. Miles ubi supra, si vim rescripti, aut cuiusvis alterius scripturæ. fo. Andr. cap. 1. super glo. 2. de rescript. Et in d. cap. 1. super verb. consuetudine per cap. veniens de rescript. ca. ex multiplici de decimis l. 2. §. si quis à principe ff. ne quid in loco pub. Anton. Miles ubi supra. In confirmationem cuius sunt ea, quæ late attuli primo libro quæstione quinta, dum disserui, an sub dispositione generali comprehenderentur Exempti.

Tertia, Speciali derogatione censentur Exemptiones esse abrogatae. Guido d. n. 22. ⁵
 et probatur supra d. quaest. 5. Spec. de instr. edit. §. nunc autem vers. Et scias num. 5. ubi id
 probat.

Quarta, Si Exemptiones contineant clausulam derogatoriam non facientem pro- ⁶
 priam & specialem mentionem, v.g. si ita concessa sint, quod eis derogari non pote-
 rit, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, censentur eis derogatum clausula,
 non obstantibus &c. etiam si talia essent quae deberent referri de verbo ad verbum.
 Pulchre Fumus verb. Exemptio n. 11. Grammatic. decis. 20. Navarr. d. conf. 7. & 12. Fel.
 d. cap. accedentes n. 4. Selua d. quaest. 14. Abb. d. cap. cum instantia n. 5. late Fel. in repert.
 verb. privilegium secundum an tollat primum habens clausulam derogatoriam fol. 100.
 col. 2. in fin. & col. 4. in fine. Navar. c. si quando excep. 1. per tot. de rescript. ubi late & doctè.
 Curiam conclusioni adversatur Anton. de Amatis decis. 17. per tot. asserens privile-
 gium, de quo debet fieri mentio specialis, non tolli per clausulas generales, tum quod
 forma revocationis non fervetur, cum quia id quod expresse fieri debet, alio modo
 factum non juve, confirmatur hæc conclusio argumento à testamento ad privilegia.
 Etenim si testamento posterioris colligatur, quod testator voluerit posterius illud
 valere, satis est irritate præcedens testamentum, in quo est derogatoria requisitus,
 licet in posteriori non enarratur tenor de verbo ad verbum in derogatoria requisitus,
 quod communiter à DD. teneri testatur Jo. Dilectus de arte testandi tit. 10. per tot.
 Quod quidem minore scrupulo procedit, si derogatio facta sit per viam legis conci-
 lians. Navarr. d. conf. 12. ac ita stilo Romanae Curiae est observatum, sufficit enim
 communis clausula. Quorum tenores habeantur pro expressis, Navarr. d. conf. 12. 7
 Fel. cap. accedentes & cap. nonnulli n. 6. vers. secunda declaratio de rescript. doctè Navarr.
 d. excep. 1. Aliter enim dicendo detraheretur de potestate Pontificis, qui cum om-
 nium memoriam habere non possit, proprio arbitrio concessa revocare non possit,
 quod foret absurdum. Feder. conf. 46. doctè Abbas cap. cum instantia n. 5. de Censibus.
 Fumus verb. Exemptio n. 11.

Quinta, Si vero in secundo privilegio non sit derogatio clausula derogatoria ⁸
 prioris non censetur exemptioni priori esse derogatum. DD. iam allegati Fel. in re-
 pert. verb. privilegia qua habent clausulam derogatoriam fol. 100. col. 4. in fine, videatur
 Castr. conf. 3. lib. 1. ubi loquitur in exemptione Carthusiensum, late de his Feder. conf. 233.
 ubi de exemptionibus ordinis S. Clara & conf. 37. eleganter Anton. de Amatis decis. 17.
 per tot.

Sexta, quando cuncte constat de mente Pontificis derogare volentis, priori pri- ⁹
 vilegio sufficit ut privilegium illud censetur revocatum, quibus cuncte verbis
 Pontifex utatur. Feder. de Seno conf. 335. col. ult. Fel. c. nonnulli num. 7. & 8. de rescript.
 Quemadmodum enim in dispositione privilegii semper dicimus mentem conce-
 dentes esse intuentam, etiam si à proprietate verborum esset recedendum supra eod.
 lib.

lib. quest. 7. n. 1. ita & in revocatione privilegii dicendum est, contrariorum enim eadem esse solet disciplina, *Præses in locis legalib. loco à contrariis.*

Septima, privilegium à pluribus Pontificibus Principibusve confirmatum difficilius censetur tolli. *Decius conf. 165. n. 3. præsertim cum accedat favor piæ causæ aut Religionis. Decius d. conf. 165. n. 1. Cyn. l. 1. n. 1. C. quando imp. inter pupill. & vid. Finis opin. 69. Alex. conf. 123. n. 16. lib. 4. Ant. de Amatis d. Dec. 17. n. 9.*

Q U Æ S T I O X.

An censetur exemptio revocata, si Pontifex contra illam aliquid rescripserit,

„ **M**inimè, ut testatur Panormitanus, his verbis in *cap. pro illorum n. 14. de præben-*
 „ *dis.* Nota glossam, quod licet Papa mandet semel contra privilegium indul-

„ tum alicui Ecclesiæ, non per hoc censetur tollere privilegium, nec Clerici obedienter
 „ censetur renunciare privilegio, sed poterit de privilegio opponi, si alia vice man-

„ daretur contra privilegium, de privilegio non habita mentione. Ita ille, Ratio est,
 „ quia Exemptio unica contraventione tolli non potest, ut notatur infra *quest. 14.* &
 „ & qua ratione & solemnitate concedi, eadem & tolli debet. *1. nihil tam naturale, ubi*
 „ *Dec. & DD ff. de reg. juris.*

Q U Æ S T I O XI.

Obedientia Prælati Exempti an inducat quasi possessionem subjectionis, si
 Capitulum non consentiat?

S U M M A R I U M.

1. Subjectio cum sit incorporalis, an possit acquiri invito possessore,
2. Possessio in corporalium acquiri non potest sine patientia possessoris.

„ **Q**uestionem hanc movet Panormitanus *cap. cum dilectus n. 7. de Relig. dom. quam*
 „ hoc verborum tenore resolvit: Nota (inquit) hic, quod sola obedientia Prælati
 „ exempti non sufficit ad transferendum possessionem subjectionis in Episcopum,
 „ sed requiritur totus conventus, hoc etiam sequuntur DD, sed ego tene-

„ rem hoc dictum in præjudicium Monasterii duntaxat, sed non in præjudicium
 „ Papæ, nam non Abbas & conventus, sed Papa possidet subjectionem in Mona-

„ sterio, & hæc subjectio cum sit res incorporalis, non potest acquiri per alium
 „ sine consensu illius, qui eam possidet, ut in *le 2. C. de servit. & aqua*, vide *quest. seq.*
 „ num.

num. 2. Ubi patet, quod possessio incorporalium non potest quæri sine scientia & patientia possessoris, not. Innoc. in cap. bonæ 2. de potest. Prælat. in cap. conquirente de offic. ord. Barth. l. 1. ff. de aqua plu. arcend. facit quod notat. Innoc. ca. olim & 3. de de test. spol. & in cap. 2. de restit. in integ. ubi dicit, quod si subditi alicujus volunt etiam expresse mihi præstare obedientiam, non debeo eam capere, quia non possunt illi in me transferre jus in eis per alium possessum, facit ad prædicta cap. cum dilectus, de jure patronat. Ita Abbas, cui addo quæ notavi infra *quæst. sequente* n. 2. & notata per Oldratum conf. 79. & quæ præcedenti libro attuli in quæstione utrum confessio exempto præjudicet *quæst. 13. vide Fel. c. cum olim* n. 3. fol. 62. de præscript. & doctè per Robum de Curie tract. de jure patron. verb. *competens* n. 33. Præterea quod alibi tradit Abbas. in c. cum Ecclesia. n. 24. sub. fin. cum add. in verb. *quasi possessio de causa possess.* & propriè, his verbis: Si unus Episcopus in domo alterius Episcopi hospitaretur mille vicibus, aut miles in domo alterius militis, non per hoc probaretur quæ sita quasi possessio, nisi subit aliqua præsumptio, puta quod talis fuisset, qui consueverat exgere ex debito juris communis, puta Episc. visitando recipiebatur & procurabatur in domo subditi, vel Exempti, & exercebat ea quæ pertinent ad visitationem scientibus & consentientibus illis, qui hoc prohibere poterant, tunc enim præsumeretur quæ sita quasi possessio arg. infra de præscript. c. cum ex officii & ea. cum olim de cen. hibus cap. sopitis & Rom. conf. 18. Ita ille. quibus addi poterunt quæ late traduntur per Franc. Bald. tract. de præscript. in 10. quæst. 1. part. 3. part. principalis & alibi per eum passim, ad quem brevitatis gratia relego lectorem.

QUESTIO XII.

Exemptio an præscriptione amittatur?

SUMMARIUM.

1. Exemptio amittitur præscriptione quæ dragenaria.	8. Exempti præjudicare non possunt Exemptioni.
2. Adesse debet scientia superioris.	9. Præscriptio continetur sub alienatione.
3. Nec satis est, si officiali scientia accedat, nisi probetur de scientia Domini.	10. Exemptio cum clausula irritante amitti non potest præscriptione.
4. 6. 7. Exempti possunt se tueri ob non completam præscriptionem respectu Papa.	11. Decretum irritans inficit titulum, ligatque ignorantiss.
5. De juratorum quando possit excipi.	Acquiri

Aquiri præscriptione supra traditum est par. 1. quest. 6. nunc investigandum, an eodem titulo amittantur, qua de re etiam Antonius de Butrio & Dostobertachinus tract. de Episcopo lib. 4. quest. 20. secunda partis. Balb. de præscript. parte 1. quinta partis quest. 12. n. 7. vers. quid autem. Abb. ca. ad audientiam n. 12. & segg. de præscript. tradiderunt, contra exemptionem præscripti curriculum annorum quadraginta, eoque temporis spatio Exemptos in potestatem & jurisdictionem sui ordinarii recedere. late Abb. d. n. 12. & segg.

Nec mirum, id enim expolcit natura correlativorum, ut quemadmodum inferior adversus superiorem præscriptione temporis libertatem acquirit, ita quoque superior eodem titulo superioritatem & jurisdictionem recuperare possit, ut late in præscriptione jurium Episcopaliū tradit Balbus ubi supra quest. 10. 11. 12. pariterque in præscriptione emancipationis seu existentiae sui juris, ac in potestatem seu subjectionem reversionis, in 2. parte quarta parte 3. quest. 6. & partis quest. 7. & 8. Regulari enim hæc Exemptionum jura ad instar emancipationum manumissionumve initio hujus operis ex Rebuffo & aliis probatum est lib. 1. quest. 1.

Porro, in hac præscriptione notandum, non sufficere curriculum præscripti temporis titulum, sed præterea oportet adit scientia superioris, cui Exempti subijciebantur. Quippè quod in ejusmodi incorporalibus quasi possessio, & per consequens præscriptio non quaratur, nisi data scientia illius ad quem jus illud spectat. Doct. Capit. decif. 57. l. pen. ff. de servit. l. 1. & 2. ubi Barib. C. eod. & in l. 1. §. denique ff. de aqua pluvia arcend. in l. 1. §. fin. ff. de itinere actusque privat. expressim Abbas cap. cum dilectus n. 7. per tot. de Relig. dom. in cap. conquerente num. 8. de offic. ord. Barib. l. si publicanus §. 2. ff. de publicanis. Fel. cap. audis de præscript. dixi quest. precedente n. 1. & 2.

Ideo & in simili exemptionum præscriptione scientia ejus quem res tangit requiritur, nec satis est si adit scientia alicujus ejus substituti seu officialis. Barib. & Capit. supra Salic. l. 2. vers. Sed. non C. nova Vestigalia Jason. l. imperium col. 14. vers. circa illud ff. de jurisd. om. jud. expresse Bald. l. 1. in pr. in 2. lect. ff. de officio ejus.

Ad hæc notandum quoque, licet contra exemptionem præscribatur annis quadraginta, poterunt tamen Exempti, qui immediate Rom. Pontifici subijciuntur, se terti præscriptione centenaria nondum completa, ut parte prima quest. 35. probatum est. Nam translaticium est, quod quis ex jure tertii sese defendere possit, quod est exclusivum juris agentis. cap. mandatum de rescript. cap. cum dilectus de jure patron. cap. auctoritate de concess. præbende late Salsus l. qui cum ff. de except. rei jud. in l. sciendum §. sed si n. 3. ff. de separat. & cons. 12. n. 76. 77. & 113. Rot. decif. 1. n. 3. ut lite pendet. in antiquiorib. & decif. 5. eod. tit. in antiquis. Abb. c. licet n. 3. cum ca. de suppl. neglig. pral. & d. cap. ad audientiam n. 12. vers. in contrarium.

Atqui, certum est (inquit Abbas) quod contra Ecclesiam Romanam etiam respectu

spe seu juris, quod habet in Ecclesia Exempta, non currat præscriptio nisi centenaria, cap. cum dilecta de confirmat. autli. Et dixi supra quest. 35. Ergo potest Ecclesia inferior dicere Episcopo, non potes erga nos uti jurisdictione, quia sumus immediate subiecti Ecclesie Romanæ, contra quam non est completa præscriptio centenaria, ita verbatim Abbas d. cap. ad audientiam num. 12. vers. in contrarium. Et post eum etiam nominatim Fel. ubi num. 17. Ratio est, quia ejusmodi exempti præjudicare non possunt suæ exemptioni. tex. cap. cum tempore de arbit. Fel. d. numer. 17. Et dixi part. 2. q. 6. Et 7. Tum quod Papa interfit multos habere sibi immediate subiectos. Clem. Pastoralis de re judic. Rebuff. resp. 142. Tum quod exemptorum omnium interfit non mutare immediatum Dominum maxime Papam, quo nullus in orbe major. Innoc. cap. fin. de major. Et obed. not. in cap. audis. Et per Abbat. d. cap. ad audientiam num. 13. Præjudicare autem viderentur, si pro libitu & arbitrio in Exemptione sua præscriptionem pateretur. Quippe quod qui præscribi permitti dicatur, etiam alienare & juri privilegiove suo renunciare. l. alienationis verbo ff. de vrb. signif. ubi Rebuff. & DD. Redoanus tract. de Rebus Ecclesia non alienandis quest. 2. cap. 2. num. 6. Et seq. Ideoque Regulariter à quo removetur alienatio, seu juris proprii repudiatio, ab eodem etiam removetur præscriptio. d. l. alienationis. Et l. cum sponsus §. sed si talis ff. de public. in rem act. Unde res dotales, Ecclesiasticæ, minorum similesque lub prædicta alienatione comprehensæ, prohibentur etiam præscribi. l. 1. §. cum lex. C. de rei uxor. act. l. 1. ff. de fundo dot. l. sed si pecunia §. nec usu fruct. ff. de reb. eorum l. 1. C. ne res Dominica vel templo- rum vendicatio temporis præscriptione submoveatur. Redoan. d. num. 6. Idque non modo in rebus corporalibus, sed etiam in incorporalibus juribus, actionibus, Exemptionibus, quas quia ita negligit, ut tempore vel præscriptione pereant, res suas ditionibus, & labefactare judicatur. l. 1. §. quod si in lue ff. que in fraud. patroni DD. l. fin. C. de in quibus causis restit. in integ. non est necess. Bald. & DD. Auth. hoc ius porrectum C. de sacros. Eccl. Fabianus de Monte tract. de empr. & vendit. questionis quarta quest. 21. num. 14. Redoan. d. cap. 2. ubi late. Pallit autem hæc conclusio, quando exemptioni adjecta est clausula irritans seu prohibitiva, tum enim per contraventionem aut per præscriptionem Exemptio amitti non potest. Fel. cap. cum accessissent num. 30. vers. quarta limita de constit. Alex. cons. 103. lib. 2. Rot. dec. 3. de privileg. in antig. Menoch. lib. 6. præf. 41. num. 10. Archid. cap. cum de beneficio de præbend. in 6. Abb. infra cap. pro illarum nu. 4. de præbend. secus inquit Rota d. dec. 3. quando privilegium simpliciter est concessum.

Ratio hujus fallentis est, quia præscriptio non datur ubi deest titulus, & bona fides cum possessione. Abb. cap. cum nostris de concess. præb. Decretum autem irritans inficit titulum & possessionem, Capua q. dec. 18. Flamin. de resignat. lib. 6. quest. 5. numer. 57. ligatque ignorantes Flam. de resign. lib. 5. quest. 6. num. 220. Afficitque omnia que sequuntur, ut nec juris effectum nec fomentum habeant. Idem. Flam. lib. 11. q. 7. num. 12.

K k

7. num. 25. Cassad. dec. 1. n. 7. de rest. spol. Branden. ad concord. Crmania q. 2. in prin. n. 4. Gonzalez. ad Reg. VIII. Cancell. glo. 67. ubi latissimè.

Q U Æ S T I O XIII.

Exemptiones an amittantur per non usum?

Q U Æ S T I O hæc affinis est præcedenti, quam panormitanus discutiens dicit test in ea fuisse sententias, quot capita, in cap. cum accessissent nu. 6. ubi etiam latissimè Felin. nu. 23. & seqq. de constitu. ubi ceteratim omnes. Paucis, non attinent hic que Doctores variis in locis de privilegio affirmative concepto seu quod in faciendo, consistit attulerunt, censuerunt enim passim illud amitti, cum privilegiatus decennio usus non fuit, si illo voluntarie uti potuisset, non autem si ob necessitatem non evenerentem usus non sit ex eo quod occasio utendi se non obtulerit, tunc enim quia nulla negligentia culpa non utenti imputari potest, privilegium non amittitur, etiam si illo ulro hominum memoriam, imo mille annos non sit usus, D. D. l. fin. ubi Paul. numer. 25. de constitu. princip. Et in l. falso C. de divers. rescript. late Gaill. lib. 2. obser. 60. num. 1. & seqq. Abbas cap. Abbate n. 18. cum Apost. de verb. sig. quod latius prosequi oportet præteritum nunc non duxi, si sit opus, adiri poterunt ipsi fontes, è quibus omnia velut ex cornu copiarum hauriantur. Incidenter autem hic queri potest, cui incumbat probatio usus privilegii? In ea sic distinguit Rota novissima, decis. 67. per rot. par. 2. Aut usus privilegii à privilegiato allegatur, & tunc illius usus præsumitur Gregent. decis. 79. Aut privilegiatus negat usum privilegii, & tunc privilegii usum alleganti probationis onus incumbit. Archid. decis. 1. de probat.

Q U Æ S T I O XIV.

An amittatur per contrarium actum?

S U M M A R I U M.

1. Immunitas privata persona concessa, amittitur contrario actu.
2. Nisi fiat protestatio.
3. Ex unica solutione redditus agi potest ad satisfactionem solutionum.
4. Exemptio habens clausulam irritantem nulla contraventione amittitur.
5. Communitas non perdit privilegium nisi longissimo tempore.

Distin-

Non enim licet ejusmodi Exemptus suo privilegio renunciare, ut frequenter haec tenent dictum est per cap. cum tempore de arbitris late supra par. 2. quæst. 4. §. 6. 7.
Secundo casu, non perditur Exemptio per actum contrarium, nisi longissimo tempore, ut capite 12. dictum est. tex. cap. si de terra ca. accedentibus ubi glo. verb. per 4. annos & Abb. cap. ut privilegia n. 4. de Privileg. Fel. & DD. d. cap. cum accessissent.

Q U Æ S T I O X V I

An amittatur propter delictum?

S U M M A R I U M.

1. Clericus delinquens non ideo perdit privilegium Clericale. 2. Dispositio in metiente, extenditur ad mensum.

IN hoc articulo video diversitatem esse inter jura Civilia & Canonica, & quidem jure Canonico, quod hac in materia sequendum est. cap. 1. ubi DD. de novi operis nuntiatione Doctores hoc pacto distinxerunt. Butrio, Abbas. Felin. & certissimi omnes in cap. fin. de foro compet.

Quoddam est privilegium eximens à certo genere judicium & transferens in aliud, & istud non tollitur per delictum superveniens, id quod etiam est conforme juri civili, exemplum in Clerico, qui si delinquit, non ideo perdit privilegium fori Clericale. cap. si judex Laicus de sent. excom. in 6. cap. contingit ca. in audientia extra eod. nisi tamen in casibus jure expressis, cap. perpendimus de sent. excom. ca. Vnico de vita & honest. Cler. in 6. Quod etiam concludendum est in Exemptis, cum enim alterum est metiens, alterum mensum, dispositio legis in metiente extendenda est ad mensum. Don. & Franc. in cap. 1. de temp. ordin. in 6. Navarr. in Manuals cap. 22. num. 72. vers. ad quaestionem dixi supra lib. 1. quæst. 45. n. 4.

Quoddam est privilegium eximens à jurisdictione certæ speciei judicium, ut quando eximitur quis à jurisdictione Episcopi, remanet tamen sub eodem genere jurisdictionis, scilicet sub Apostolico, quo casu si Exemptio sit localis seu concessa respectu certi loci, delinquendo extra locum exemptum, amittitur exemptio. ex. cap. 1. de privileg. in 6. dixi late supra par. 2. quæst. 45. casu 3. 20. 21. & 54.

Si vero exemptio est personalis, seu Exemptio concessa personæ non respectu certi loci, tunc privilegium non tollitur per delictum. d. ca. 1. §. in eos & late supra d. casu 320. & 54. 940 (inquit Abbas) notandum est, pro Capellanis scriptoribus sedis Apostolicæ aliisque ejusmodi qui eximantur non habito respectu ad certum locum, sed ad personam, tales enim non poterunt puniri in loco delicti per ordinatum, sed debent remitti ad judicem contentum in privilegio. Abbas d. cap. fin. n. 11. vers.

verf. & hoc etiam est notandum v supra d. casu 3. 20. 21. 54. quod tamen intelligendum est, nisi concurrat alia causa accumulans jus conveniendi, qua de re tractatum est à me loco jam allegato d. 9. 45. Cum enim varia occurrere possint, ob quæ Exempti jurisdictioni ordinarii restituantur, de quibus sparsim tractavi libro precedente quæst. 40. coram omnium apta dijudicatio pendet ex serie privilegiorum, quæ cum facti sunt, nec institui.

Q U Æ S T I O XVI.

Exemptio an revocetur propter ingratitudinem?

S U M M A R I U M.

- 1. Exemptiones ex causa ingratitudinis ad ipsarum donationum & feudorum revocari possunt.
- 2. Donationes ex causa ingratitudinis revocari possunt.
- 3. Exemptiones ob ingratitudinem revocari possunt.
- 4. Dummodo notabilis sit.
- 5. A revocatione donationis ad feudum procedit argumentum affirmative.

Quia ex causa donationes revocari possunt, eadem etiam immunitates revocari posse passim traditum est. *Imol. ca. cum M. col. 2. de consuet. Decius c. novit col. 7. ver. 2. fallit de iudic. Bald. l. 2. in fin. C. de libert. & cor. liber. Apost. ad Abbatem cap. cum accessissent n. 7. verb. Renunciare privilegio de consuet.* Unde cum donationes manifesto jure ex causa ingratitudinis revocari possint, *l. 1. l. his solum cum Authen. seq. d. donationes 2. Generaliter C. de revocand. donat. merito dicimus etiam ob ingratitudinem exemptiones revocari posse, id quod nominatim plerumque tradiderunt, Bald. d. l. 2. in fine C. de libert. & cor. liber. Restaurus tract. de Imperat. qu. 55. n. 13. Franciscus Lucanus tract. de fisco part. 1. casu 126. n. 126. Rebuff. in praxi benefic. tract. de privileg. & rescript. n. 49. Laudens. tract. de rescript. quæst. 48. Curtius de Feudis par. 4. n. 1. & 2. in fin.*

Ingratitudo inquam non qualis qualis, sed tanta quæ ejusmodi animadversionem & privilegii revocationem mereatur, *arg. d. l. fin. C. de revoc. donat. Baldus cap. illud 4. enim n. 1. quæ fuit prima causa beneficii amitti. Curtius d. part. 4. n. 1. & seqq.* quod maxime in exemptionibus seu immunitatibus civilibus obtinet, quæ concessæ sunt in remunerationem seu recompensationem servitii, seu alterius rei. *late Restaurus tract. de Imperatore quæst. 55. per tot. ac etiam in muneribus seu officiis quibuscumque collatis non gratuito, sed ob causam, & recompensationem seu remunerationem beneficiorum seu pecuniarum, aut ser. vitiorum præstitutorum, quæ proinde, teste Bachelio in suo celebri tractatu, nunquam ab homine separati, ac divelli possunt,*

privilegium mereatur amittere, qui permiffa sibi abutitur potestate. cap. fuffeffium de Decimis Anfrer. in rep. Clem. 1. no. 4. de offic. ordin.

Q U A E S T I O X V I I I.

Exemptionis parte revocata, an cenfebatur tota revocata?

S U M M A R I U M.

1. Callatio partis privilegii inducit in reliquis confirmationem.
2. Quando privilegium continet plura capita aequae principaliter, si privilegiatus renunciet uni capitulo, an totalis videatur renunciare.
3. Valet argumentum à lege ad privilegia.

Iohannes de Selua in suo tractatu de beneficiis quaestionem hanc in medium ponit, eamque negative resolvit par. 7. quaest. 23. numer. 96. per cap. si eo tempore de electionibus in 6. Ratio est, quia callatio partis privilegii inducit in reliquis confirmationem. *It' Brunus §. fin. ubi Bald. de test. milu. facit l. alumna §. qui filius in fin. ff. de adimendis legatis Alberti. Brunus tract. de mutat. Et transfirmatione, membro 2. conclusione 18. nu. 70.* Deind: quando privilegium continet plura capita aequae principaliter, si privilegiatus possit renunciare uni capitulo, non videtur renunciare totali privilegio, seu alteri capitulo, *arg. l. etiam ff. de minorib. l. quaedam mulier. ff. familia heres. Castrens. conf. 43. nu. 7. par. 1. fol. 223.*

Confirmatur argumentum sumendo à lege ad privilegia, id est privata legia seu privatae leges ut diximus supra lib. 1. quaest. 1. n. 5. Sicut enim inquit Modestinus, *l. derogatur ubi Alciac. ff. de verb. sig. derogatur legi*, cum pars detrahitur, abrogatur cum prioris tollitur. Item sicut lex in nihil recepta ad nihilum obligat, aut in una sola parte recepta, quoad illam solam obligat. *Navarrus in Manuali cap. 23. n. 40. et 62. l. qua de tota ff. de rei vendic.* Ita etiam in privilegiis censendum est: Huc conferunt quae alibi notavimus de concilio pro parte recepto, quod pro parte tantum obliget, non opus erit ea iterum hoc loci reficere, *v. supra lib. 1. cap. 50. num. 29.* Item quod de stipulatione pro parte inutili adfert Bartholus in *l. certis conductio §. si nummos n. 12. v. idem est. ff. si cert. petatur*, & quod de dolo dante causam contractui bonae fidei plures res continente adfert Baldus Novellus *v. al. de dote par. 7. privileg. 3. n. 2. ubi late per l. scire debemus ff. de verb. obligat.* & quod lex pro parte correctae esse potest, pro alia minime. *Cavalcan. decis. 30. n. 10. Et 16. par. 2.* ex istis enim hic articulus amplificari & confirmari possit.

Q V E.

QUAESTIO XIX.

Destructo loco Exempto, an censeatur amissa Exemptio.

SUMMARIUM.

1. Re perempta pereunt illius jura.
2. Collegium perit mortuis collegis.
3. Destructo loco, Exemptio perit Exemptio.
4. Civitas ad aratum iudicata perdit privilegia.
5. Quod verum est, si fiat auctoritate superioris.
6. Fallit si alio transferetur.
7. Destructo ordine, an pereant privilegia Monasteriorum.
8. Destructa Civitate an censeantur destructa castra.

- R**egulare est in jure, quod perempta re, pereant quoque illius jura, tam activa quam passiva, late Albertus Brunus tract. de interitu & perempti. conclus. 5. per tot. Id enim in emphiteusi, usu fructu, superficie, re commodata, pignorat, vendita, debita, aliisque ejusmodi decisum animadvertimus, quibus peremptis, notum est, perire etiam earum jus & obligationem. C. de jure Empti. l. sicut ff. quib. mod. pig. vel Hypoth. solvitur. l. 1. & ibi not. C. commodati l. inter stipulantes §. sacram & ibi no. ff. de verb. obligat. l. 2. ff. de usurfr. l. fin. ubi Barth. ff. de superficie. late Abb. Brunus d. conclus. Similiter, si domus in litore maris fundata diruatur, Dominus amittit jus tolli, quod revertitur ad primævam suam naturam, l. in tantum ff. de Rev. divisionis l. Aristo. ff. eod.
- 2** Item mortuis omnibus de Collegio, jus collegii extinguitur, per euntque ejus privilegia suntque bona vacantia, Abb. cap. recolentes de statu Monach. Archid. cap. an nullo 18. quest. 2. glo. DD. l. sicut §. fin. ff. Quod cuiusque unversis. DD. cap. ex in iuncto de novi oper. nudi. DD. l. si servitutes §. si sublatum ff. de servit. urb. praed. Bald. & Ang. l. proponedantur ff. de iudic.
- 3** Unde similitudine eorundem jurium, dicimus destructo superioris auctoritate loco Exempto, perire etiam loci Exemptionem. cap. Abbate ubi glo. Abb. & DD. de verb. signific. Innocent. d. cap. cum ex in iuncto nu. 2. ubi DD. de novi oper. nudi.
- 4** Ratio est, quia per ejusmodi destructionem fit mutatio status, & quaedam velut capitis diminutio. Petrus de Perusio tractatibus de mutatione status Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum, sicut in civitate seu oppido dicitur, quod auctoritate superioris condemnatum est ad aratum. Bald. de pace const. verb. Imperialis num. 8. & cons. 322. 367. num. 6. vol. 3. per tex. l. si usufructus ff. quib. mod. usufr. amitt. glo. cap. Pastoralis 7. quest. 1. in verb. revertatis: perdit enim omnes exemptiones, immunitates, & omnia jura, tex. l. cognitionem §. consumitur ff. de variis & extra ord. cognit. Bald. l. fin.

num. 24. ff. de colleg. illi c. Afflict cap. 1. n. 12. cum seq. de capite Conradi. Alex. Conf. 43. n. 2. vol. 1. Curt. Sen. Conf. 26. n. 4. glo. c. privilegium verb. privilegium ubi Franc. n. 3. de Reg. juris in 6. Quod ipsum adeo verum est (inquit Innocent.) quod destructa Ecclesia legat, per destructionem enim amissa sunt jura ac privilegia, ideoque prædicti tales esse deliterunt. Innoc. d. cap. cum ex in iuncto n. 2. gl. d. cap. privilegium per rex. cap. pl. c. dist. 1. de consec. Bellon. Conf. 1. n. 7. DD. ubi supra. Declaratur primò id verum, si destructio fiat auctoritate juridica superioris. DD. ubi supra Barth. d. S. sacram. n. 10. Et si cum Apostilla, Brun. d. erall. de interitu Concil. 5. n. 13. Gail. lib. 2. obser. 61. n. 1. Et 6. Secus verò si violentiã aut propria privati autoritate. glo. Et Franc. d. cap. privilegium Et d. cap. pastorali 3. Gail. d. obs. 61. num. 6. Et 7. Gregor. Sarrus in Theauro Theologia Et d. cap. pastorali 3. Gail. d. obs. 61. num. 6. Et 7. Ratio petitur ex Baldo, quia ejusmodi locus destructus intellectu nostro, sive aliquo materiali corpore dicitur vivere, non secus quàm de sine corpore extrare, ac proinde privilegia sua omnia retinere, non secus quàm de civitate dicitur, quæ extincta à Tyranno vel hostibus, nihilominus tamen superesse censetur. arg. l. mortuo ff. de fideiussor. l. hereditas ff. de petit. hered. Bald. in Margarina verb. Civitas. Innocent. d. cap. cum ex in iuncto. Gail. ubi supra n. 7.

Declaratur secundò, nisi locus destructus alio in loco ædificetur, tum enim suas immunitates, exemptiones, suæque privilegia retinebit. Bellonius d. Conf. 1. nu. 5. Curt. d. Conf. 26. Albericus d. l. si usufructus Et DD. ubi supra Ratio est, ex natura surrogatorum, posterior enim locus surrogatur in jus & privilegia prioris per rex. l. si cum s. qui injuriarum ff. qui caut. ubi glo. in verbo danda, l. duobus s. 1. ff. de jurejur. Gail. d. obs. 61. num. 8. Et præter in locis loco à surrogatis, latè Brunus tract. de mutatione memb. 2. concl. 17. num. 69.

Declaratur tertio id verum, si privilegium detur ordini, destructo enim ordine, tollitur etiam privilegium, Secus verò, si datum sit v. g. Monasterio seu possessionibus Monasterii, tunc enim destructo ordine, non censetur amissum privilegium. Abb. cap. Abbate n. 16. in fine de verb. signif.

Unde (inquit Petrus de Perusio) si destruantur omnia Monasteria quæ sunt membra templariorum, destructa etiam censentur omnia Monasteria quæ sunt membra istius ordinis, tract. de mutatione status Ecclesiarum cap. 3. num. 12. Tum quia mortuo capite, pereunt membra. l. cum in diversi ff. de relig. Et sumptib. funerum. Tum quia membra veniunt accessorie ad ipsum ordinem, unde non mirum si ordine destructo, destructa etiam videantur membra, velut accessoria ordinis. Petr. de Perus. ubi supra num. 12. Secus autem, juxta Panotritanum d. num. 16. si membris æquè principaliter privilegia sint indulta. Aliud de civitate censuit Baldus cap. Imperialis nu. 9. cum Apost. de pace Const. quæ destructa sed ad aratrum condemnata, non ideo censentur ejus castra seu membra ad aratrum condemnata, per nos. c. felicitas de panis Et cap.

c. si civitas de sent. excom. in 6. Bald. d. n. 9. cum Apost. Idque quia ejusmodi membra seu castra stant per se, ac eis æque principaliter privilegia concessa sunt, ad quos conferunt quæ supra diximus quest. 17. par. 1. vers. secundo quod si ordo de participatibus in privilegiis aliorum, quæ hic breviter causa nolo repetere.

QUESTIO XX.

Si locus restauretur, an recuperabit exemptionem.

SUMMARIUM.

1. Solemnitas eadem opus est in restitutione, qua in concessione.
2. Quod restituitur, numquam est idem numero.
3. Res in pristinum statum restituta priora jura recuperat.
4. Servitus restituta non est nova, sed pristina.
5. 6. Distingendum utrum locus destruat auctoritate superioris, an a inferiori.
7. Item an cum spe resurrectionis.
8. Pons destructus & possessus restitutus, recuperat priora jura.
9. Tanquam adfert restitutio, quam absque lesio.

Pro parte negativa possent varia adduci, imprimis quidem, quod solemnitas qua requiritur in actu seu exemptione concedenda, requiritur etiam in reparanda seu restituenda. *Jason. rep. l. quo minus numer. 189. ff. de summi. Bald. si ut proponit 2. numer. 1. C. de nupt. & in Margarita verb. civitas, lausimè Brunstract. de resurrectione conclus. 3. numer. 9. & seq. vol. 1. et. 17.* Locus enim restauratus non est qui fuit, sed novus, argumento ejus, quod de servo manumisso, aut reditu extincto proponitur, si enim in servitutem redigatur servus, non idem homo qui fuit ante est, sed alius. *l. servus legatus in fin. de odim. legat.* Et si schyphorum usufructus legatus sit, deinde massa facta & iterum scyphi, non tamen illi sunt quorum usufructus legatus est. *l. qui usum fructum ff. de usufr. l. repeti §. rei mutacione. ff. quibus mod. usufr. amittatur.* Similiter, si quis renunciat in commodum proprietarii usufructui, & proprietarius effectus pleno jure Dominus, usufructum restituat, non idem est usus fructus, qui ante unitus & consolidatus fuit proprietati. *l. si usufructus ff. de jur. dot. §. finitur in st. de usufr.* Quod enim restituitur, numquam est idem numero. *d. l. repeti §. rei.* Pro affirmativa autem stat regula, quod res in pristinum statum restituta, priora jura recuperat. *l. c. Aniscinus ubi glo. fin. in fin. ff. de serv. vii. in st. pr. ad. cap. ab exordio cum glo. d. st. 36. glo. cap. si de corpore 36. quest. 6. tex. l. c. si forte in pr. l. loci §. fin. ubi flor. ff. de serv. vii. urban. praediorum.* Sic servitus consula in pristinum statum restituta, non est nova, sed pristina. *l. si et ff. Commun. praedior. l. pap. ibi si non*

non potestur & ff. de servit. l. si quis ad e. ff. de servit. urban. praedior. Bald. l. ius civile ff. de iustit. & iure in l. non modus C. de servit. & aqua. Brun. cons. 79. n. 5. § 6. ubi de restitu-
tione feud. Item delinquens restitutus in pristinum statum, censetur etiam ad ca-
stra & feuda restitutus fior. d. l. loci § fin. Brunus d. conclus. 9. num. 70. in suo tract. de re-
fessione.

Pro conclusione, distinguendum est, utrum locus destructus fuerit auctoritate
superioris sine spe refectionis, nullis remanentibus reliquiis, eo casu sublata sunt
omnia illius iura, privilegia, & exemptiones. Abb. c. Abbate num. 16. de verb. signif.
Innocent. cap. cum ex in iuncto num. 2. de novi. oper. nun. Fel. cap. cum delecta col. fin. ver.
destructo Monasterio de reser. Albert. Brun. tract. de mutatione & transfor. membr. 2.
conclus. 16. n. 68. per tot. vol. tract. 17. fol. 104. Petr. de Pens. tract. de mutatione status Ec-
clesias pr. n. 3. § 4. & cap. 3. doct. Bald. cap. imperialis n. 10 de pace const. Bald. in Mar-
garia verb. civitas Alex. cons. 44. vol. 1. Bald. cap. col. 1. de elect. Gill. lib. 2. obs. 61. nu. 4.
Ratio est, quia actio semel extincta non reviviscit l. qui res & arream ff. de solut.
l. Marcus § duobus de leg. 2. Abb. d. cap. Abbate n. 16. Si vero locus fuerit destructus,
fatali casu, seu ab non habente auctoritatem, eo restituito reviviscet etiam exem-
ptio. DD. ubi supra. Sayrus in summa Theol. moralis par. 1. lib. 5. cap. 3. n. 16.

Ratio est, inquit Baldus, quia ejusmodi locus sine ullo corpore materiali vivit
quodam intellectu, & extat anima, ut ita dicam, quasi sine corpore, & retinet omnia
privilegia, l. moruo ff. de fideiussor. l. hereditas ff. de petit. h. res. Unde, per restauratio-
nem, privilegia, exemptiones, & caetera quae durabant habitu, reducuntur ad actum
iplo jure, Ita Bald. in Marg. vers. civitas. Innoc. ubi supra facit tex. l. pater §. Titus in senatus
ff. de leg. 3. Est autem ratio differentiae, quia quando de jure destruitur, titulus cas-
tatur, ac vero facti calamitas, nec jus, nec titulum aufert, nec nomen. l. servitutes § si
sublatum ff. de servit. urb. praed. ubi DD. Unde est, ut civitas ab hostibus occupata, ac re-
cuperata, omnia sua iura & privilegia recuperet. cap. pastoralis ubi gla. pen. 7. qu. 1. Abb.
& Canonist. c. super eod. de cens. ibi Brunus d. tract. de refectio. concl. 9. in fin. Gill. d. obs. 61.

Declaratur tamen haec conclusio, quod si destructio facta sit auctoritate superioris
cum spe refectionis, aut translatio facta sit in alium locum, eo casu retinentur
omnia privilegia, ut esse communem restatur Alexander l. stipulantem §. sacram in
fin. ff. de verb. obligat. Fel. cap. cum delecta n. 21. vers. quando autem de rescript. Ratio est,
quia cum esset spes restorationis, locus durat habitu, licet non sit actu. Bald. d. ca. Im-
perialis n. 9. & 10. Ideo pro exemplo traditum est, quod si pons aliquis destruat
ac restitueretur, privilegia pristina recuperabit. Bald. l. si plures col. 4. C. de cond. inseri.
& in l. 3. in fin. C. de privileg. ff. i. Brunus d. conclus. 9. in fine. Censetur enim esse idem
pons habitu & surrogatione. Barib. & DD. d. §. sacram, Brunus ubi supra.

Declaratur secundo, ut si civitas, Ecclesia, castrum, aut Collegium superioris vo-
luntate & licentia reedificetur, & restitueretur, quod omnia iura & privilegia amil-
sare.

recuperabit, puta Clericos, cives, subditos, & statua. *Bald. d. verb. civitas* & in
 1. n. 1. de Capitaneo qui curiam vendidit, quia tantum adfert restitutio, quantum ab
 lit lætio. *lex. l. 1. C. de sent. pass. l. fin. §. fin. C. eod. l. quod si minor §. restitutio ff. de minor.*
 Distinguit tamen Afflictus cap. 1. n. 12. de capu. *Conradi*, An locus in totum fuerit
 destructus, an verò tantum pro parte, ut primo casu non recuperet privilegia, et
 non sit idem locus, sed novus, rationibus quas in principio attulit. Secundo vero
 quod recuperet, auctoritatibus de quibus apud eum, vide *Bald. conf. 321. vol. 4.*

Q U Æ S T I O X X I.

Quid si locus mutetur, ac in alium transferatur.

S U M M A R I U M.

1. Ecclesia Lovaniensis, Thenensis, Diestensis translata sunt cum exemptionibus pristinis in aliam Diocesim.
2. Ecclesia, civitas, castrum retinet sua privilegia, si in alium locum transferatur.
3. Una obligatione in aliam transfusa durat prior dispositio.
4. Honorum translatio dicitur fieri cum omnibus eorum oneribus, & privilegiis.
5. Ecclesia translata, an de sinat esse exempta?

Exemplum, Clerus secundarius Diocesis Leodiensis exemptus est à jurisdictione ordinarii, à qua Diocesi dismembrati, & erepti fuerunt Thenensis, Lovanienses, Diestenses, Arlicotani, & plurimi alii, translatoque sub Diocesim Mechliniensem. Quæritur, an Clerus Thenensis aut Lovaniensis translatus fuerit cum suis privilegiis & exemptionibus, ita ut exemptiones post translationem retineant. Huic quæstioni affirmative respondet *Wamesius conf. 63. n. 2. & conf. 64. n. 3. de iudicis per tex. c. ad Apostolatus. de concess. prebend. in extravag. Joannis 22.* Ratio est quia Ecclesia, civitas, castrum, Collegium, aliave loca, retinent sua jura, privilegia, & exemptiones, si superioris auctoritate in alium locum transferantur. *glo. cap. privilegium de reg. jur. in 6. Innoc. cum ex in iudicio, & novi oper. nuntiat. Alber. l. si usufructuarius, ff. quib. mod. usufr. amit. Alex. l. inter stipulantem & facram, col. ult. ff. de verb. oblig. Alex. conf. 34. vol. 1. Gaill. lib. 2. obs. 61. n. 10. Brunus tract. de mutui. & reformat. memb. 3. concl. 3. n. 78.*

A simili si obligatio in aliam transfundatur, durat in transfuga prior juris & hominis dispositio. *Barth. l. cum stipulatus col. fin. in pr. ff. de verb. oblig. & in l. 1. ff. de in litem iurand. Brunus d. tract. de mutatione concil. 3. n. 83.* Et si castrum aliquod sit in alium locum translatum, rustici tenebuntur illud custodire, non secus quam prius. *Alber. d. l. si usufr. Brunus d. concl. 3. num. 78. in fin.* Possent ejusce generis quamplurima in exem-

exemplum adfertur, quæ si sit opus, peti poterunt à dicto Bruno. Quorum omnium hæc est ratio, quod bonorum translatio fieri dicatur cum omnibus eorum oneribus, & privilegiis, per l. 2. §. 1. ff. de privilegiis. cred. l. tempus in fin. ff. de re jud. Fel. c. quia iudicante sub finem de prescrip. Et ex d. cap. ad Apostolatus.

Pro cuius conclusionis uberiore disquisitione & confirmatione conferunt ea, quæ ex farragine infra citatorum Doctorum in hæc verba traduntur, Et quidem Philip. Francus in cap. cum persona §. si vero in fine de privilegiis in 6. sic distinguit, Si quæritur (inquit) de Ecclesia translata, an desinat esse exempta quoad locum & ministros ibi remanentes, vel ad eam translata, & dic quod non, cum privilegium sit reale, & duret, ut in cap. privilegium de reg. jur. in 6. & ita procedit opinio Joannis Andr. Aut quæritur de Ecclesia non exempta, in quam est translata, & ministris ad eam translatis, & dicendum est, quod ipsa ex hoc non efficiatur exempta, vel ministri ad eam translati, ut tenuit ipse Lopus, cum exemptio non extendatur ultra quam verba disponant, cap. portò de privilegiis. Itaille, Rebuffus autem in praxi beneficiorum part. 1. tit. de translatis. Episc. n. 26. Et seq. Effectus translationis est (inquit) ut translatus ab una Ecclesia ad aliam, desinat esse Episcopus, vel provisor illius primæ Ecclesiæ à qua transfertur ea, in apibus §. Eccle. 7. quæst. 1. Alius effectus, quod prior Ecclesiæ perdit privilegia, & in aliam Ecclesiam transferuntur glo. cap. si quis vult 16. quæst. 7. quod est verum, quando exemptio concerneret personam, secus si privilegium esset reale, seu concerneret rem l. 2. §. 1. ff. de privilegiis. cred. l. Ecclesia erit Immunitis, sicut aliæ Ecclesiæ, ut per tot. tit. de Immunit. Eccles. & puteriam (inquit idem Rebuff.) quod ministri qui Ecclesiæ primæ servant, erunt exempti, sicut ministri Ecclesiæ translatae cap. per exemptionem de privilegiis in 6. Rebuff. d. tit. de translatis. Episc. n. 19. Quæ de re videatur etiam Lopus allegat. 68. incipit. quaris an liceat. Host. in sum. tu. de translatis. n. 7. Jo. Andr. cap. cum persona de privilegiis in 6. ca. decet de Reg. jur. in 6. c. dilectus de capell. Monach.

Q U Æ S T I O XXII.

Exemptio an amittatur, si locus alteri uniatur.

S U M M A R I U M.

1. Conclusio quæstionis pendet ex triplici specie unionis.

Quæstionem hanc prolixè examinat Joannes Andreas & Doctores cap. cum persona §. si vero de privilegiis in 6. late glo. ubi Archid. cap. ex temporis 16. qu. 1. ex quorum omnium dictis elicio sequentes divisiones.

Ll 3

Aut

Aut duæ Ecclesiæ simul uniantur, aut una earum alteri unitur. Primo casu quælibet Ecclesia retinet sua statuta, & privilegia. Altero casu, Ecclesia amittit sua privilegia, & gaudet tanquam filia privilegiis Ecclesiæ matricis cui unitur, *facit text. cap. cum dilectus de his que vi metusve. ubi glo. ver. Ecclesia. Archid. d. cap. & temporaria.* Item quandoque ex duabus dignitatibus fit una, nec altera alteri subijcitur, eo casu omnia commiscantur, clericiq; unius, erunt clerici alterius, eritque unum collegium. Quandoque verò sic uniantur, ne una alteri subijciatur, & tunc quælibet Ecclesia suam exemptionem, suam dignitatem retinet, puta si utraque erat Episcopalis, utraque manebit talis, nec Canonici unius erunt Canonici alterius. *Archid. d. cap. & temporaria per text. cap. relatio 21. q. 1.* Alii tamen articulati magis distinguunt hoc pactum. Si Ecclesia quæ unitur, non sit specialiter exempta, sed idè quia Ecclesiæ totius Ordinis sunt exemptæ, ut sunt Cistercienses, tum per unionem censetur sublata exemptio, quia enim per unionem desunt esse de illo ordine, idè desinit etiam exemptio, quæ ratione Ordinis competebat, quod procedit, quando ordo superioris auctoritate sublatus est, vel in alium translatus, secus si deficient personæ vel loca. *Id. Andr. c. statutum de elect. in 6. in glo. pen. not. in reg. priv. eod. in 6. secundum Lapum notatam supra q. 19.* Si verò Ecclesia sit specialiter exempta, & tunc si ratione Ordinis cedat, epeto quæ jam dixi, sed si non sit exempta specialiter ratione Ordinis, sed simpliciter, distinguendum est, an Papa expresserit competere exemptionem (interrogatam de Religiosis alterius Ordinis reformari, & tunc dicitur exemptio, & eximitur surrogatos. Si verò rescriptis per viam gratiæ, ut quia Papa Ecclesiam concessit gratiose certo Ordini, vel collegio transferendo, vel uniendo. Item, si Ecclesiæ, vel collegia sunt ad invicem unita, ita quod una non subest alteri. Item si Ecclesia non exempta subijcitur Ecclesiæ exemptæ, durat exemptio respectu Ecclesiæ exemptæ, *cap. cum capella de privileg. lo. Andr. ubi supra.* Sed si una Ecclesia subest alteri, puta Ecclesiæ non exemptæ subijcitur exemptæ, durat etiam exemptio. *Id. Andr. ubi supra.* Et ipsa Ecclesia sic translata, assumit naturam exemptæ. *Lapus d. §. si verò not. c. 2. de relig. dom.* Ecclesia enim subiecta sortitur privilegia superioris, sicut filia matricis, *cap. recolentes de statu Monach. Hostiens. in summa ne sede vacan. n. 5.* Durat ergo exemptio ipsius Ecclesiæ, quæ primo erat exempta, *arg. c. decet de reg. jur. in 6.* At verò de Ecclesiâ, quæ non erat exempta, videtur dicendum, quod locus Ecclesiæ, & ministri ibi remanentes non fiant exempti. *arg. text. & glo. cap. 1. de privileg. in 6.* Cùm exemptio non sit extendenda ultra verba & personas in privilegio comprehensas, *c. sane s. porro extra eodem.* Quo ad ministros tamen in exemptam Ecclesiam translatos, bene extenditur exemptio. *cap. per exemptionem de privileg. in 6.*

Si verò Episcopalis sedes transfertur in inferiorem exemptam, eidemque unitur, per hoc Episcopus non erit exemptus. *late lo. Andr. d. §. si verò Host. in summa de*

ma de privileg. §. quis sit effectus. Si vero Ecclesia exempta uniatu Ecclesia non exem-
pta, & in eam transferatur, seu eidem subiciatur, durat exemptio, cum privile-
gium sit reale. per not. cap. privilegium de reg. iur. in 6.
Sed Lopus d. c. si vero contra, quare tunc Ecclesia exempta assumat naturam non
exempta in cap. super eo, de preb. in 6. & ita transit Petrus de Anchorano, & facit glo.
cap. ex temporis 16. q. 1.

Paucis, conclusio hujus questionis pendet ex specie, seu qualitate unionis, quæ
Doctorum omnium voto triplex est. glo. cap. 1. in sede vacante Rebuff. in praxi benefice.
par. 1. tit. de unionibus.

Prima, cum ex duobus beneficiis unum fit, utpote si sint duæ parochiales vicinæ
destructæ, uniri poterunt, ut una fiat ex duabus: eoque casu exemptiones, libertates
privilegia data uni, competent & alteri, ita quod quæ humaniora & rationabiliora
erunt, in altero servabuntur, & retinebuntur in unita. Sicut cum unitur actio bonæ
fidei, & stricti juris, aut legata cum fideicommissis, actio enim unita retinet ea quæ
meliora erant in altera actione. l. unica. C. de rei ux. ad. l. 2. C. communia de legat.
transferuntur enim omnia jura in Ecclesiam seu rem, cum fit unio, ita quod jura
nomine illius exerceri debeant. Faber. §. sed etiam n. 2. sub finem in situ. de fideicommissa-
riis hereditatibus, & §. in personam n. 1. de ad. l. unica C. de rei ux. ad. l. 2. C. communia
de leg. in fin. o. medicamentum dist. 1. de pænit. c. non est culpandus 32. qu. 1. glo. d. ca. 1. ne
sede vacante, Rebuff. d. tit. de unionibus. num. 1. Barth. l. 1. §. si cohæredem ff. ad l. falcid. v.
Faber. d. §. in personam.

Secunda unionis species est, cum una Ecclesia alteri subicitur, & tunc illa Eccle-
sia, cui fit unio, erit superior, principalis verò unita erit inferior & accessoria. Rebuff.
d. tit. de unionibus n. 12. glo. d. ca. 1. Quo casu omnia privilegia quæ competunt Eccle-
siae principali, competent etiam Ecclesiae inferiori seu accessoriae, quæ unita est, late
Barth. l. si convenerit §. si nuda cum Apost. de pig. ad. Curt. cons. 57. Alber. tract. de aug-
ment. conclus. 9. D. D. l. 1. de leg. 1. Rebuff. d. tit. de unionibus n. 57.

Tertia, cum fit æque principaliter, hoc est, cum fit unio duarum Ecclesiarum, ut
utraque scilicet remaneat Episcopatus, vel parochialis, sicut erat, & tunc utraque
Ecclesia dicitur æque principalis, sed unus erit Episcopus vel Rector utriusque Ec-
clesiæ, & tunc quælibet retinebit suas exemptiones, & sua privilegia, & statuta. glo.
& D. D. d. cap. §. luteris 16. quæst. 1. Barth. d. §. si nuda, Rebuff. ubi supran. 15. Quo in casu
Ecclesia minus digna, uniri non poterit digniori, nisi tamen accesserit specialis
Papæ autoritas, Rebuff. ubi supran. 17.

Quomodo autem cognoscatur, an accessoriè, an verò æque principaliter fit
unita, dubium est. Paucis id cognoscetur ex eo, quod minus dignum est digniori
annexum, illud enim dicitur accessorium, prout quoque, si expresse actum sit, quod
Ecclesia unita sit accessoria, & subiecta, cap. quod in dubis de consecrat. Eccles. arg.
§. si

§. si tamen inst. de ver. divif. Rebuff. ubi supra n. 19. vide Fel. cap. in nostra n. 30. de rescriptis. Si verò non appareat, quod alterum sit altero dignius, tunc dicitur unio æque principaliter facta, Panor. & DD. cap. extirpanda §. qui vero, de præbend. nisi de consuetudine aliud servaretur, quæ est optima rerum interpret, l. si de interpretatione. ff. de legib. Rebuff. d. tit. de unionib. n. 20. Fel. d. cap. in nostra, ubi clare & doctè.

Q U Æ S T I O XXII.

Utrum revocata unione, censentur etiam exemptiones restitutæ.

S U M M A R I U M.

- 1. Revocatio unionis sapit restitutionem in integrum.
- 2. Qualitas per unionem extincta, reviviscit non facta hominis sed legis.

VTique, nam revocatio unionis se habet aliqua ex parte ad instar restitutionis in integrum, per tex. cap. 1. in verb. monasterium vestrum reduceremus in statum antiquum, ubi DD. ne sede vacante Petr. de Perusio tract. de revocat. unionis. c. 7. n. 4. vers. sed juxta. Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de union. revoc. num. 43. Bald. c. imperiali n. 10. vers. quid ergo, de pace const. Per quam omnia reducuntur in veterem statum, ita ut quantum abstulit unio, tantum etiam reddat illius revocatio. arg. l. q. ad si minor §. restitutio ff. de minor. l. unica C. de reputat. que fiunt. glo. d. cap. 1. Unde elicita est consors doctorum regula: Cujus conditionis, & qualitatibus erat Ecclesia ante unionem, illius ejusdem conditionis, & qualitatibus fiet, seu redintegretur unione revocata, DD. cap. 1. Petrus de Perusio. d. cap. 7. num. 1.

Hinc, si Ecclesia unita antea erat sub Patrono, dissoluta unione jus patronatus redibit ad Patronum. Item si Ecclesia erat sine cura, aut curata, Baptismalis, collegiata, secularis, regularis, per dissolutionem ejusmodi unionis recuperabit istas primævas qualitates, Perusio ubi supra. Rebuffus ubi supra n. 8. & seq. Nec obstat, quod qualitas per unionem extincta, ad instar actionis reviviscere non possit, arg. l. qui res §. aream ff. de solut. l. Marcus §. duobus, de leg. 2. l. homo liber ff. de statu hominum.

Quia qualitas per unionem extincta reviviscit non facta hominis, sed ex dispositione legis, d. cap. 1. Perusio d. cap. 7. n. 7. Porro, quod sub initium dixi, dissolutionem unionis se habere aliqua ex parte ad instar restitutionis, id idem est, quia revocatio non trahitur retro ad tempus factæ unionis, sed consideratur habito respectu tantum ad tempus revocationis. Idcirco gesta ante revocationem, ope restitutionis non irritabuntur, Perusio d. cap. 7. n. 4. & 5. Huic questioni inserviunt quæ supra hæc eadem parte attuli, quæst. 20. quæ nolo hic repetere.

Q U Æ

QVÆSTIO XXIV

Quid si Ecclesia exempta mutet statum.
SUMMARIUM.

1. Monasterium reductum ad statum secularem retinet suam exemptionem.
2. Wamefius sentit contra Panormitanum.
3. Remanente principali parte rei de qua disponitur dispositio non perit.
4. Ecclesia, aut calix quando dicatur profanatus.
5. Distinctio an exemptio competat ordini, aut monasterio.
6. Discrimen inter Cathedralis, & inferiores Ecclesias.

Quemadmodum Imperatoris legibus commutatione status qui in libertate, civitate, familia consistebat, homo capitis diminutionem pati dicebatur §. primo, & seq. in fit. de capit. diminitur. eadem ratione civitates, oppida, loca, castra, collegia, superioris autoritate destructa, seu ad aratrum condemnata, statum mutare dicuntur, patique maximam capitis diminutionem, & proinde omnia jura, immunitates, exemptiones, & privilegia amittere Gaill: lib. 2. obs. 61. nu. 3. Bald. cap. imperia. lu. n. 9. & seq. de pace constant. ut dictum est satis supra eadem hac parte, questione decima nona, & aliquot sequentibus. Hoc loco breviter inquirendum est quid si status Ecclesie exemptæ mutetur, hoc enim pacto quadantenus videtur oriri quædam capitis diminutio, qua præcipue maxima & media iura, ac privilegia civilia amittuntur, Ang. §. cum autem n. 7. in fit. quib. mod. ius patria potest tolli. §. minor. n. 1. in fit. de capit. diminitur per l. 2. l. tutelae §. fin. ff. eodem tit.

Paucis, licet ejusmodi status mutatio diversimode & plurifariam oriatur ad dustamen potissimum species omnes modi reduci possunt. Prima, cum Ecclesie adiciatur nova qualitas, quæ antea ei non adhærebat, aut ab ea detrahitur, videlicet si Ecclesia sine cura erigatur, in curatam, ex parochiali fiet Baptismalis, ex regulari secularis, ex non collegiata, collegiata, late Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit. de erect. Eccles. & seq. Perusio tractatibus de mutatione status Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum. Secunda, cum status & conditio Ecclesie profus immutatur, evertitur, atque destruitur Rebuffus & DD. ubi supra.

Priori specie, non amittitur exemptio, secundum Panormitanum c. dilectus n. 9. de Capell. Monach. his Verbis: Nota quod licet monasterium mutet statum de regularibus ad seculares, non per hoc mutat subjectionem, nam remanet Ecclesia subiecta illi, cui primo subiciebatur, licet in alijs mutet morem arg. cap. rescolentes de statu regul. Et hoc tenet hic, Innocent. & communiter DD. quod bene notabis. Ex hoc

M m

- hoc enim infertur quod si aliquod monasterium exemptum ex defectu Monacho
 non reducitur ad statum laicalem, quod Ecclesia remanebit exempta sicut prius.
- Ita ille, Contra quem longe & late sentire videtur VVamefius *conf. 62 nu. 2. & seqq.*
 sentiens, Collegiatam Ecclesiam, quae exempta est in Cathedrali commutatam
 exemptionem amittere, ut & si ex unius ordine in alium transferretur, ex quo pri-
 vilegia semper intelligi debeant inquit rebus licet tantibus, & in primo statu rema-
 nentibus. quod servius & ibi DD. ff. de cond. caus. data l. cum quis. ubi Castr. l. si cum
 Cornelius ff. de solutionib. & quia concessionem Principum referuntur ad statum præ-
 teriti temporis, & non ad mutationem, quae postea inducitur *cap. venientes de iure
 iurand.*
- Ratio Abbatis est, quia quando remanet potissima seu principalis pars rei de
 qua disponitur, dispositio non perit, sed habet in ea effectum, licet forma quae sube-
 rat tempore dispositionis perierit. Albert. tract. de mutat. & transformat. memb. con-
 clus. octava, arg. l. si grege in fin. de leg. i. l. domo de pig. act. Dyn. Barth. Imol. Cuneo Ca-
 strens. l. mortuo bove ff. de leg. 2. late Albert. tract. de interitu & perempt. conclus. 6. n. 23.
 & seqq. Unde Ecclesia, seu aedes sacrae non ideo prophanantur, seu desinunt esse sa-
 crae, quod aliqua ex parte exulta, seu destructa sint, nisi destructio facta sit fundi-
 tus, & quod parietes interius, & exterius perierint *cap. Ecclesiu ubi glo. de consec. dist. 1.
 cap. de Fabrica ibidem.* Et calix effectus si aliquid calicis revineat non ideo des-
 tinat esse sacer. glo. Auth. prætereo C. de sacros. Eccles. Albert. d. conclus. 6. nam. 28. in fine.
- Confirmatur ex iis quae supra diximus eod. lib. *quest. 19. nu. 7.* Exemptionem datam
 monasterio non perire etiam si pereat, & immutetur ordo monasterij, hocque pacto
 puro intelligendum VVamefius ut censet de exemptione concessa ordini *v. d.
 quest. 19. num. 7. & seqq.* Posteriori vero specie amittitur exemptio, Bald. de pace *conf.
 §. imperialis nu. 9. & 10. dixi late supra qu. 19. & seqq.* Ratio est, quia sublata persona,
 vel re cui beneficium concessum est, privilegium amittitur, arg. l. postquam in pr. ff.
 ut leg. nomine caveat. l. inter cedit. ff. de condit. & demonstr. l. quidam. ff. de iure codicill.
 DD. l. inter stipulantem & sacram. ff. de verb. obligat. & late supra d. qu. 19. Innoc. cap. 2.
 de novi oper. nunt. Petr. de Perusio tract. de mutat. status Eccles. in pr. n. 3. & 4. Hostiens. in
 summa, de privilegio nu. 5. vers. Reale.
- Porro, quod initio dixi de translatione, & immutatione Ecclesiarum in aliam
 formam, discrimen statuendum est inter Ecclesias inferiores, & eas quae in Cathedra-
 les immutantur, Haec enim cum priorem statum plane non immutent, facilius
 pristina iura & exemptiones retinet, *sex. cap. ad Apostola-
 tus de concess. præbend. in extrayag.*

Ioannu 22.

QVÆSTIO XXV.

Collegio sublato an censeatur sublata illius exemptio.

Destructio superioris autoritate collegio, perire omnia illius privilegia tradit Bartholus l. fin. num. 24. ff. de colleg. illicit. per l. cum usufructus ff. quib. mod. usufr. amitt. Videtur enim tum pati maximam capitis diminutionem & ideo eius omnia privilegia, exemptiones in totum consumuntur per l. cognitionum, in fine, ff. de varijs & extra. id quod adhuc aliquoties supra notavimus, adiecta aliqua distinctione quam hoc loco non statui reperere, eadem parte quæst. 9. & seqq.

QVÆSTIO XXVI.

Singularis seu unus de collegio an impedire possit ne cæteri præiudicent exemptioni.

SUMMARIUM.

1. Unus impedit ceteros ne exemptioni præiudicent.	beni.
2. Idem favore libertatis statutum est.	5. Major pars non præiudicat minori in rebus communibus & singulis.
3. Collegium auferre non potest ius Collegæ.	6. Unus solus de Capitulo nitens bona ratione prævalet omnibus alijs adversantibus.
4. In re communi potior est conditio prohibiti.	

Licet sit pro regula, quod maior pars collegij decernere, statuere, derogare, abrogare possit in præiudicium partis minoris e. cum omnes ubi Felin. n. 17. & summe Doctores de constit. Excipitur tamen in hoc articulo nisi collegium, seu capitulum vellet aliquid statuere contra privilegium seu exemptionem, tum enim unus solus potest contradicere, atque illud impedire Abb. cap. veniens n. 21. post. pr. de præscript. ubi etiam Felin. n. 4. vers. dum allegat Fel. cap. cum omnes n. 18. vers. fallit secundo de constit.

Ratio duci potest à simili, Etenim exemptio est quædam libertas, ut in principio huius tractatus probatum est. dum vero tractatur de revocatione libertatis in servitutum, unus solus impedire potest maiorem partem, Lud. Rom. in rubr. de arbitris coll. 17. per l. si quis hac §. quoties ff. qui & à quibus. Hoc ut quibusdam placuit favore libertatis specialiter licet, Ang. & alij d. l. si quis Fel. d. num. 18. vers. quinto. Illud autem favore sanctæ Sedis, cuius interest plurimos esse immediate subiectos Rebuff. resp.

Mm 2

- resp. 142. per Clem. Pastoralis de re iudic. & dixi par. 1. quest. 1. Casfr. conf. 431. n. 3. verſ. præterea par. 1. fol. 223. Adhæc, militat quæ subtiliter adfert Romanus conf. 352. n. 12. & ſeqq. Quod collegium ſeu quævis communitas auferre non poſſit collegæ aut ſubdito ius quæſitum ſine cauſa, l. priuatus ff qui & à quibus l. roties in fin. ff. de poliſcit. licet (inquiunt) ex cauſa id facere poſſit l. Antiochenſium ubi Barth. ff. de privileg. cred. l. venditor §. conſtat. ff. communia prædior. l. ſi locus §. fin. ff. quemad. ſer. amit. Rem. d. conf. 352. n. 21.
- 4 Item, quod in re communi potior ſit conditio prohibentis c. in re communi de reg. iur. in c. l. Sabinus ff. communi diuidendo ac alia quæ prolixè adfert Petrus à Brixio in directorio electionum part. 3. cap. 18. per tot. dum probat quod in electionibus forma compromiſſi poſſit per unum ſolum ex electoribus prohiberi, quæ hic prætereo.
- 5 Poſtremo, ſtat Theoria quod maior pars non præiudicet minori in rebus communibus pluribus, ut ſingulis l. per fundum ff. de ſeruit. ruſt. prædior. l. Sabinus ff. communi diuidendo.
- Quam Navarrus alibi exornauit tract. de redditibus Eccleſiaſticis quaſt. 1. moni. 50. n. 8. Donatus in communib. concluſion. lib. 5. verb. factum. quippe quod omnes tangit 6 debet ab omnibus approbari ca. quod omnes tibi DD. de reg. iuris in c. Quibus conuenit Doctrina Archidiacon. cap. Episcopum, n. 2. cum Apoſt. diſt. 61. tradentis unum ſolum de capitulo nitentem bona ratione omnibus alijs ſibi aduerſantibus prævalere, quod doctores latius alibi tradiderunt, cap. cum omnes, de conſtit.

QVÆSTIO XXVII

Exempti à procuratione legatorum, an exemptionem amittant contra-
ria temporis præſcriptione.

SUMMARIUM.

1. Exemptio à procuratione legatorum præſcribitur.	4. Proteſtatio quid in ſolutione procurationis operetur.
2. Viſitatio & procuratio ſunt convertibilia.	5. Solutio redditus cum proteſtatione.
3. Cum antecedens eſt impreſcriptibile, ſi dem etiam & conſequens.	6. Alij effectus proteſtationis.
	7. Proteſtatio an releuet ſi alius ei non conſentiat.

A Pud Romanos heteroclitico nomine præbenda in plurali numero dicebantur ligna, ſal, eiufmodique neceſſaria quæ parochie legatis publicè miſiſ exhibere cogebantur, Robert. Stephanus in dictionario verbo Præbenda Alc. li. 2. parer. cap. 43 Gellius lib. 15. cap. 4. Plaus, in Perſa, quod hodie nõvo nomine apud Doctores procuratio

curatio nuncupatur. *tex. cap. cum instantia cap. cum venerabilis, cap. procuraciones de censu. cap. cum officij, de prescrip. late de ea lo Francisci tract. de visitatione par. 1. qu. 9. per tot. quæ nihil aliud est, quam exhibitio eorum, quæ necessaria sunt ad legitimam visitationem obeundam. Porro licet præscribi nullo tempore possit, ut Ecclesiæ non visitentur aut ut procuratione non solvant proprio Prælati visitanti d. ca. cum instantia & d. cap. cum ex officij & infra lib. 4. quæst. 23. late & d. de Molina de iust. & iure tomo 1. tract. 2. disputat. 79. fol. 326. litera E. vers. obedientia & disput. 85. fol. 358. litera A. in fine. Alius tamen præscribere poterit adversus Prælatum, ut ad ipsum subditi talis Prælati pertineant & ut ab ipso visitentur, ipsique procuratio, non autem antiquo Prælati debeatur, Molin. ubi supra.*

At vero, major est difficultas si Ecclesiæ aliquo privilegio speciali exempta sit à visitatione, & procuratione Episcopi, alterique Prælati subiecta, an solvendo annis quadraginta procurationem reincidat quoad hoc in Episcopi potestatem, ceterè Bartholomæus Beuxiensis in quæstionibus dominicalibus quæst. 14. vol. tract. 17. utramque in partem id disputando examinat. Mihi certe videtur quadragenaria præscriptione eiusmodi exemptionem à procuratione amitti, rationibus quas eadem hæc parte attuli, nolens hoc loco eas repetere quæst. 12. & seq. per cap. si de terra, & ca. accedentibus de privilegijs Barth. l. 1. & 2. C. de his qui sponte civilia munera lib. 10. Illud breviter hic notandum, visitationem, & procurationem esse convertibilia hæc habere se velut antecedens & consequens. Undè sicut tertius præscribere potest contra tertium visitantem, nempe ut ipse ad exclusionem Episcopi visitet eius subditos, ita etiam præscribere poterit procurationem. Quod si non sit, præscripta visitatio, nec etiam censetur præscripta procuratio. Præterea, quemadmodum subditus non præscribit contra visitationem Episcopi, nec auditur nisi articulet de alio Prælati, qui visitationem præscripserit, ita quoque non præscribit contra procurationem. Quando enim antecedens, seu principale est impræscriptibile, tunc etiam consequens, accessorium, vel conexum præscribi non potest. *Abb. ca. cum ex officijs de prescrip. ca. auditis cap. cum olim cap. cum non liceat ubi DD. eod. tit. Præses in loco à destructione antecedentis ad destruc. consequ.*

Primo, limitanda est conclusio hæc principalis, nisi in solutione procurationis interiecta fuisset protestatio de non præiudicando exemptioni, quæ quidem protestatio tanta est energie, ut in Episcopo inducat malam fidem, impediatur præscriptionem, faciat solutionem precariam, ac factum tectum conservet ius protestantis. *Laur. Calc. aneus cons. 18. incip. ad primum videtur dicendum, col. 2. adde latius infra lib. 4. quæst. 66. n. 2.* Cujus ea est ratio, quod actus suæ nature voluntarius prolixorem obligationem inducere non possit, quam actum sit *l. voluntarie C. de excusat. tut. ubi Faber & DD. Alciat. l. 1. C. de edendo idque non modo in petitorio sed ne quidem in iudicio possessorio.* Ude licet unica solutione, reditus seu alterius qua.

Mm 3

qualiscunque præstationis personalis acquiratur interdictum retinendæ, ut in futurum ad contumacionem agi possit *Malin. de usuris quest. 20. n. 208. & 209. Grimæ. de usuris lib. 1. cap. 20. Alber. & Alciat. l. si certis annis in ver. imposterum C. de pac. Alea. conf. 113. vol. 1. Guid. quest. 407. Abb. ca. cum Ecclesia n. 23. & seq. de causa possess. Petr. Jacob. in libello super pensione vel reditu vers. item credo.* Attamen quantumvis repetita solutio adhibita protestatione, quod solvens nolit induci quasi possessionem solutionis, prodest, ut contra solventem non possint intentari interdicta retinendæ, licet agi ad continuationem solutionum *Alex. d. l. si certis annis verb. nisi Clarus de Emphiteusi, quest. 10. num. 1. Giga de pensio quest. 73. in fine Bellenc. tract. de charis. sub sid. quest. 61. Abb. d. cap. cum Ecclesia num. 24. Menoch. lib. 1. præsumpt. 75.* Sic immunitas à collectis si semel solvit quoad possessionem in futuro sibi præiudicat, nisi fuerit protestatus. *Abb. cap. cum accessissent n. 7. de constit. Antiboli de muneribus par. 3. n. 37. cum seq. vers. sed pone ac immunitatem habens solvens cum pacto quod nolit sibi præiudicari sibi non præiudicat Giga de pensio quest. 71. n. 2.*

7 Quod tamen temperandum est si Episcopus protestationi consenserit, alioquin enim protestatio non videtur solventem eximere à quasi possessione in futurum solvendi, si creditor cui fit solutio protestationi non consentiat, cum sit contraria actui. *Laurent. Silvanus tract. de feudi recognit. quest. 81.* Ratio est, quia protestatio contraria facta in dependentibus à consensu duorum non valet, si consensus alterius non accesserit. *Abb. & DD. cum M. de constit. Bars. & DD. l. non solvum, §. morte, de novi operis num. Silvanus ubi supra.*

 QVÆSTIO XXVIII.

Exemptione concessa habitantibus certi loci an si habitantes locum mutant amittatur exemptio.

SUMMARIUM.

1. Distinguedum an exemptio concessa sit contemplatione personarum aut rerum.

PRO parte negativa est, quod eiusmodi exemptio videatur concessa loco, contemplatione personarum, quæ proinde personam comitari debet, etiamsi ex loco migret, quemadmodum de exemptione concessa dignitati, quæ durat, licet cessaverit dignitas, idque in memoriam eius prætinam *l. fin. ff. de decurio. l. exatem §. fin. ff. de censib. Decius l. in omnibus causis §. 9. num. 14. l. 5. 16. 17. 18. ff. de reg. iur.* At vero è contra, concessio videtur data intuitu loci, quo fit ut eo mutato cessat dispositio. Cessante enim causa privilegij cessare debet privilegium *Decius d. num. 18. dixi eod. lib. cap. 7.* Distinguedum est, utrum indultum sit contemplatione personarum, an vero

vero loci. Priore durat extra locum, posteriore minime Petrus Antiholi tract. de mu-
neribus. par. 3. principali num. 44. In dubio autem (inquit ibi Antiholi) credo durares
si ex iusta causa mutetur locus arg. l. cum unus §. fin. cum l. seq. ff. de bon. autor. iud. pos-
s. l. alumna, §. ab heredibus ff. de adim. leg. l. filia §. titia ff. de condit. & demonstr.

QVAESTIO XXIX

Exemptio an perdat si ex pacto fiat damnosa & alteri
præiudicialis.

Uti que sunt enim hac de re similes textus cap. suggestam de decimis, cap. si quid
per, de verb. sig. idque, quia superveniente nova causa, ex novitate rerum, &
temporis, novanda quoque sunt, atque immutanda privilegia ca. videntes 12. quest.
1. cap. non debet de consang. & affinit. tex. l. si hominem ff. mandati. Cuius ratio est, quia
privilegium rescindi debet, ne tertius ex illo lædatur l. quoties, de precib. imper. Re-
buff ad const. reg. tit. de rescript. num. 165. Fel. cap. 2. de rescript. quod adeo verum est,
ut quam cito concessio vergit ad iniquitatem, tam cito contrahat Abb. d. cap. sugge-
stum, ubi add. & in cap. per navale de verb. sig. DD. l. ex facto ff. de vulgari & pupillari.
Quo respexisse videtur Concil. Trid. cum exemptiones multis in articulis revoca-
vit, restituitque ordinatio in exemptos delegatam, seu Apostolicam auctoritatem, v.
Abb. & DD. cap. pervenit de consang. & affinit. Ideo (inquit) quod perturbationem
adferant in ordine & regimine Ecclesie, Conc. Trid. sess. 14. cap. 11. de resor. Ita tamen
hæc omnia, si revocatio, aut sententia intercedat vide infra quest. 31. in negotio pa-
tente moram alioquin secus, secundum tradita alio in loco lib. 1. qu. 52. n. fin. & li. 4.
qu. 1. n. 4. Denique privilegium etiam Ecclesie indultum non includit calum pu-
blica utilitati repugnantem. Præses in locis legal. loco à persona ad locum. Quia publi-
ca utilitas est cuiuslibet privilegio etiam Ecclesie præferenda. Præses ibid. l. iubemus
nullam navem C. de sacros. Eccles. Felinus cap. causam qua & cap. nonnulli numer. 16. de
rescript.

QVAESTIO XXX.

Si Papa iudicet, contra exemptionem, an censebitur eam revocasse.
SUMMARIUM.

1. Pontifex ex certa scientia iudicans contra exemptionem, an censetur eam revocare.
Quæstio

Quæstio hæc non parum pender ab eis quæ supra libro secundo quæst. 4. 2. attimus, quæ nolo hic reficere.

Satis sit breviter, hæc quæstionem affirmative concludere, si Papa id faciat ex certa scientia *tex. cap. suborta ubi glo. & DD. cap. suggestum, de re iudic. Abb. c. 1. nu. 15. eod. tit. Abb. cap. suggestum, de decimis Spec. de instr. edit. §. nunc autem videndum nu. 12.* Secus autem si sententia lata esset ab Episcopo, quia tanquam à non iudice exnilitate impugnari posset & etiam post cursum longi temporis dixi supra à quæst. 40. *Card. Clem. 1. quæst. 14. de re iud. Dec. conf. 38. n. 7.*

QVÆSTIO XXXI.

An ad privationem privilegij opus sit sententia declaratoria,

Plurifariam apud doctores disputatur, an ad privationem juris, aut privilegij opus sit sententia declaratoria, qua de re compendij gratia videri poterit Caillius in suis observantibus imperij lib. 2. obs. 51. & Rebuffus de privileg. scholar. privilegij 140. num. 2. tradens ad privationem privilegij opus esse trina citatione. & Collectarius, dicens privilegium per superiorem esse temperandum, non autem propria autoritate contraveniendum, in *cap. suggestum in pr. de decimis lo. Andr. Clem. 1. eod. tit.* Item quæ apposite notavimus supra eod. lib. quæst. 7. num. 4.

QVÆSTIO XXXII.

Excommunicatus an privilegio exemptionis privatus censeatur,

Omissa disputatione, censeo privatum non censerj. Ratio sumitur ab Analogia Clericorum ad exemptos, Clerici enim excommunicati privilegium fori, item *cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. ac communis Ecclesiæ non amittunt, Innocent. cap. si vero numer. 3. de sent. excom. ubi Fel. numer. 2. Abb. 6. penult. numer. 8. de immunit. Eccles. Navarr. in Manuali cap. 27. numer. 79. valde late Gregorius Sarrus in Thesuro Theologia moralis par. 1. lib. 2. cap. 10. numer. 15. 16. 17. 18. 19. Navarrus conf. 9. numer. 6. de cleric. excommun. par. 2.* Unde idem videtur statuendum in exemptis, vide supra lib. 1. quæst. 45. n. 5. Tum quod exemptiones concessæ sunt ad coercendam violentiam ordinatorum, ac eorundem exemptorum tutelam,

tutelam, sanctæque sedis favorem, dixi supra lib. 1. quest. 1. n. 13. & seqq.

Tum quod excommunicati non amittant iura, & beneficia defensiva, & tutela. cap. intelleximus de iudic. cap. cum inter cap. fin. de excepti. late Sayrus d. lib. 2. ca. 8. n. 12. & 13. Tum quod culpa, & delicto exempti præiudicium fieret iurisdictioni immediate Pontificis quam habet in exemptos, cuius interest habere multos immediate subiectos, dixi supra lib. 1. quest. 1. nu. 17. quod iuris ratio non admittit cap. non debet de reg. iur. in 6. dixi supra lib. 1. cap. 36. num. 4. & lib. 3. quest. 12. nu. 4. Tum quod per excommunicationem communitas loci exempti non perdat nec etiam præterit excommunicationis extrahi quis potest, Navarr. in Manuali cap. 25. num. 19. vers. tertio. Sayrus d. cap. 10. num. 19. ubi id latius probat, quibus ad verari quosdam infra scriptimus lib. 4. quest. 65. ubi recensimus aliquos putare bannitos, & excommunicatos communitate Ecclesiæ non gaudere quod ibidem expendemus: Præterea interdicitur Ecclesiæ ius suæ immunitatis amittere. Præses Everardi in locis leg. 1. loco à persona ad locum in fine.

QVÆSTIO XXXIII.

Actus contra privilegium, seu exemptionem gestus an fit ipso iure nullus.

SUMMARIUM.

1. Actus contra legem gestus est nullus. 2. Secus contra privilegium. 3. Idque nisi habeat clausulum irritantem.

Regulariter actus contra legem gestus est ipso iure nullus, cap. vides. dist. 10. l. non dubium, ubi DD. C. de legib. non autem ita in actu contra exemptionem seu privilegium gesto, qui tenet merito iure, licet veniat retractandus Fel. cap. subortum. 15. in fin. de re iud. Abb. c. consideravimus in not. 2. de elect. Petr. à Briaxio in direct. elect. par. 1. cap. 3. per tot. Ratio differentie est, quia iura communia consistunt in facto publicam, nec à quoquam possunt ignorari, at vero privilegia consistunt in facto, efficiuntque res privatas cap. privilegia dist. 3. Barb. l. quod nerva ff. de positi. dixi supra lib. 1. cap. 1. Limitanda autem est hæc conclusio, nisi privilegium habeat adiunctam clausulam irritantem. Cum enim huiusmodi decretum in contrarium gesta penitentiæ irritet, afficiatque etiam ignorantes ea non modo erunt in causa cassationis sed etiam ipso iure nulla, late Doctores & v. anius quem infra citavi lib. 4. q. 63. tex. cap. dudum cap. quodam, de præbend. in 6.

N n

QVÆ-

QVÆSTIO XXXIV.

Renunciari possit exemptioni?

Distinguit Angelus in §. *idem iura*. n. 44. *instit. de except.* inter exemptiones totius alicui ordini, aut particulari personæ concessas: ut concessis toti ordini renunciari possit, eamque refert Albericus in l. *si quis in conscribendo C. de pactu. communi* doctorum esse sententiam: Quam sequer si exemptiones principaliter renunciantis personam respicerent; At vero cum hætenus per sepe ostendimus, 1. *quæst.* 1. *numer.* 15. 17. & *seq.* exemptiones non modo odio ordinariorum, sed etiam favore sanctæ Sedis esse institutas, non video quomodo exemptus in præiudicium Papæ cuius interest *Rebus. resp.* 1. 42. *dixi d. quæst.* 1. *numer.* 17. privilegio huic renunciare possit: & ita in imperialibus exemptionibus concludit *Gall. li.* 1. *obs.* 40. *dixi supra lib.* 2. *qu.* 7. *num.* 2. & *seqq.* à quo non discedo, subiungens omne id pendere ex natura privilegij, ad quam semper uti ad scopum collineandum est *cap. pro. de privilegijs* adde *supra li.* 1. *quæst.* 2. *num.* 9. & 10. dijudicatioque semper facienda ex mente principis concedentis *d. numer.* 9. & 10. & *eud. lib.* 1. *quæst.* 4. *numer.* 2. *quæst.* 43. *num.* 2. quod ipsum in hac exemptionum Canoniarum materia obtinere non raro supra tradidimus.

